

פִּדְיוֹן

המשוחתחים: אַקְרָטֶס פִּדְיוֹן

אֲבִרְאָסִס: הַאֲתָה עֲצַמְךָ, פִּדְיוֹן, הֵייתָ עִם סוֹקְרָאטֶס בְּיוֹם
הַהוּא בִּי שָׂתָה אֶת הַרְעַל בְּבֵית הָאֲסוּרִים, אוּ מִפִּי אִתְּךָ שִׁמְעַת
אֵת הַמַּעֲשֵׂה?

פִּדְיוֹן: אֲנִי עֲצַמִּי, אֲבִרְאָטֶס.

אֲבִרְאָטֶס: מַה הֵם, הַזְכָּרִים שֶׁאָמַר הָאִישׁ לִפְנֵי מוֹתוֹ,
וּכְיַצַּד נִמְסַר? לִפְנֵי שֶׁבְרִצְיוֹן הֵייתָ שׁוֹמֵעַ עַל כַּךְ. שָׂכַן אִישׁ מִבְּנֵי
פְּלִיזְאָטִי עִירִי אֵינִי מוֹדֵמֵן בִּימֵים אֵלּוּ לְאֲחֻזָּתָהּ, וּמוֹמֵן גַּם לֹא
הִגִּיעַ אֵלַינִי כֹל אֲרֻחַ מִשֵּׁם שִׁיזִידִיעֵנו דְּבַר בְּרוּר — אֲלֵא זֹאת;
שִׁשְׁתָּה רֵעַל וּמֵת, מִכֹּל הַמוֹתֵר לֹא יָדַע הַמַּדְרִיעַ לְסַפֵּר מֵאֲוֵמָה.
פִּדְיוֹן: וְכִכֵּן, אֵיךְ עַל מַהֲלֵךְ הַמִּשְׁפָּט לֹא שִׁמְעַתָּם דְּבַר?

אֲבִרְאָטֶס: כֹּן, עַל כֹּךְ הוֹדִיעַ לִנְי מִי שֶׁהוֹדִיעַ, וְאֲמֹנֵם הַשְׁחֵר-
מִמֶּנּוּ, שֶׁכִּפִּי הַנְּרָאָה עֵבֶר עֲלֵינִי זִמְנוּ רַב לִמֵּן פִּסְקִי-הַדִּין עַד לְמִתּוֹ-
מִשׁוּם מַה, פִּדְיוֹן?

פִּדְיוֹן: נִסִּיבָה מִהַמְּסִיבֹתָ, אֲבִרְאָטֶס, נוֹדֵמְנָה לִּי; שָׂכַן עָרַב
הַמִּשְׁפָּט קוֹשֵׁטוֹ בְּדֹר יִרְכַּתִּי הַסְּפִינָה שֶׁהֶאֱחֻזְנָתָם נוֹהֲגִים לְשַׁלּוֹחַ
אֶל דִּילֹסִי.

אֲבִרְאָטֶס: סְפִינָה זֹאת — מַה דִּינָהּ?

פִּדְיוֹן: לְדַבְרֵי הָאֲחֻזְנָתָם, חָרִי הִיא הַסְּפִינָה בַּהּ הִסִּיעַ חִיטִּיוֹס
בְּשַׁעֲרֵתוֹ, אֵת „שִׁבְעַת הַזּוֹנוֹת“⁸ לְקַרְיָטָה, וְכֵן הִצִּיל אֶת נַפְשִׁם וְאֵת

יָעִיר בַּעֲפוֹר־מוֹרַח הַפְּלוֹפוֹנוֹסִים.

יָאִי בִים הָאֵיגֵינִי שֶׁנֶּחֱשַׁב מִקּוֹם מוֹלָחָתוֹ שֶׁל אֲפּוֹלֹן.

יָלִפִי הָאֵנְדֵרָה, נִחְיִינָה הָאֲחֻזְנָתִים לְשַׁלּוֹחַ כֹּל חֹשֶׁעַ שְׂנִים שֶׁכֵּנָה נִעְרִים
וְשִׁבְעַת נִעְרוֹת אֶל מִינֵיהֶם מִלֵּךְ קַרְיָטָה. נוֹהֲגָת אֵלֶּה הַיַּעֲלוּ קִרְבָּן לְמַעֲשֵׂאוֹרֹסִים,
תּוֹסִיפִים הַלֵּיךְ לְשֵׁם אֵת הַמִּשְׁלֹחַת הַשְּׁלִישִׁי, הַרְבֵּ אֵת הַמִּשְׁעִשְׂאוֹרֹסִים וְהַחֲזִיף
אֶת הַזּוֹנוֹת כִּשְׁלֹמֵם הַבִּיתָה.

זה שבני האדם קוראים לו 'זנאה', מה מזר יוסף למה שנראה כנגודיה, כלומר — לצערו אמנם בצווח לא יודענו חשניים לאדם, אך חרודף אחרי האהוז ותופשו, כמעט שבמכרה יתפשו תמיד גם את השני, כאילו הם שני דברים המתחברים בקידוד אחד. ודומיני, אמר, 'שאינו היה איסופס נומן דעתו עליהם, היה מחבר אגדה לאמור; האלהים ביקש להפסיק את המלחמה שבין השניים ומשלא יכול — חיבר אותם יחד בקדידיהם, ומכאן: כל שמודמן לו האחד, יכוא אליו לאחר מכן גם השני. וכן, כנראה, אירע גם לי: כיון שבמאת הפל השתי ברגלי את הכאב, כאחיו בעקבותיו הרגשתי הנעימות".

השיב לו קמים ואמר: "עדי זיומ, סוקראטס, טוב שהזכרתי, שכבר קודם לכן שאלתי כמה אנשים, והדעתה גם אזיאונטג, על המיושים שהיכרה, כלומר על האגדות של איסופס שחעי-תקתן בתרזים ועל ההימנון לאפולון: בשלמה חיברת אותם לאחר שבאת לכאן, ואילו קודם לכן לא חיברת שיר מעולם, ואם ענין יש לך שיהא בפי מה אשיב לאיאונטס למשישוב וישאלני, — שכן מוכחתי כי ישאל, — וגד-נא מה עלי לומר".

"הגד-נא לך, אמר, 'קפים, את האמת, שלא כדי להחזירה אתו ועם שירי חיברתי את אלה — הרי ידעתי שאת דבר לא קל — אלא לפעו אעמוד על משמעותם של כמה חלומות שהלמתי, ואשר מרשא, אם אמנם פעמים רבות נצטייתי בחלומות אלו לפסוק באמנות מוסית זו, שכך, בערך, הרי חלומתי: פעמים רבות באני, במשך הרי שעכרה, אחו חלום עצמו שתגלה לי מדי פעם בפעם פרמנת אחרת, ותשמיע תמיד אותם הדברים לאמור: 'סוקראטס, עסוק במוסיקה ושלוה בה ידך' ולשער שיערתי בנפשי, שדוא מצונו ומעוררני על אותה פעולה שהייתי יי משורר ומרספון; וכן גם במסדרותי ובאפולוגיה" (כמתד בניו של קאלאס שהזכיר כפי רב באומנות).

א כ ק א א ט ט : ואם אריסטיפוס וקלאופולטוס היו שם גם הם פ י ד י : לא נאמר עליהם שהם באיגינה. א כ ב א א ט ט : ולבד מאלה.

א כ ר א א ט ט : ומה דברים נאמרו שם. פ י ד י : אנסה לספר לך הכל מבחחיהלה, שכן גם בימים שלפני-כן רגילים היינו אני ותאחרים, ליכנס אצל סוקראטס, לאחר שהיינו מתאספים בבוקר בבית הדין בו נערך המשפט, והוא קרוב לבית הסוהר. ואגב שיהיה זה עם זה חייכינו, אסוא מדי פעם בפעם, עד שנפחה בית הסוהר, שכן פחיהתו לא הייתה בשעה מוקדמת, ואילו לאחר שונפתה היינו נכנסים אצל סוקראטס, ועל פי הרוב עשינו עמו כל שעות היום, והנה באותו יום הקדמנו להחאסף, שכן נודע לנו בערב הקודם, עם צאתנו מבית הסוהר, שהרגיעה הספנה מדילוס, ודברנו אפוא שלמחרת נקדים ככל האפשר ותכנס במקום הרגיל, וכשבאנו, יצא אלינו השוער שברגיל היה פוחח לנו, ואמר כי נחפה ובל ניגש, עד שיקראנו בעצמו, "שכן", אמר, 'מתירים תאחד-עשריני את ככלי של סוקראטס ומודיעים לי כי עליו למות ביום הזה". לעבור זמן קצר חזר האישי וחזמינו להיכנס, והיחמטנו פגשנו את סוקראטס שכליו החריז והדעתה, ואת פסאנתיפטי — תלא אתה מביד אותה — אשר ישבה על ידו החחיקה בילדו, ושראחה אותנו פסאנתיפי, חחישחה ואמרה כדרך חנשים: "חיי סוקראטס, עשיו ישוחזו אחד חבדיך, ואחה אתה, כפעם האחרונה". וסוקראטס הביט אל קריטון ואמר: "קריטון, צוה-נא כי יוליך אותה מישחו תביתח".

וכמה מאנשי-י של קריטון חוליו אתה משם, והיא בוכה וסופקה על שדיה, ואילו סוקראטס ישב על המיטה, כפי את רגלו ושיפ" על חבר המקיים שהיה ממנה על במת הסוהר ותעושיים. יי אשת סוקראטס; היא חוזרת אליי בסוף השיחה, יחד עם שלושת ילדיה, ונפרדת ממנו שלא כפי חבדי (תוך מקריטון).

"וכי מה קפיס? פלום לא שמעתם על כך, אתה וסימיאס, שעה שדויתם בהברתו של פילולאוס?"
 "שום דבר ברור לא שמענו סוקראטס".

מה ששמעתי, אניד על דברים אלו אלא מתוך שמיעה, אך מהי גם אני אניד על דברים אלו אלא גם ראוי לו ביותר, למי שעומד להגיד לשם, שענין בהגירת זו וימשל עליה משלים, להראות מהי אותה הגירה לפי אמונתנו. והרי מה עוד יכול אדם לעשות בפרק זמן זה, עד לשקיעת השמש?"

"משום מה אמרים, אפוא, כי לא מן הדת הוא שאדם ימית את עצמו, סוקראטס? שכן, כפי שכבר רמזת בשאלתך, כבר שמעתי מפי פילולאוס, בשדהו במדינתנו, וגם מפי כמה אחרים, שאין לעשות כדבר הזה, אך מעולם לא שמעתי מפי אדם כל דבר ברור באור ענין".

"אל תפול דוחק", אמר, "שאולי עוד תשמע, אמנם יתכן שמותר הדבר בעיניך, כי מכל שאר ענינים רק זה ענין פשוט, ואין בו כל יוצא מתפלל, כדרך שיש בשאר ענינים; כמון שיש ומוטב לאנשים שימיתו ולא יחיו, ואלה שמוטב להם שימיתו — אולי מותר הוא בעיניך שתאמרו להם עם עצמם, ומה חייבים לחכות עד שייטיב עמם אחר".

ומתוך צחוק חרישי אמר קפיס: "זיוס הוא היודעי", בהגותו את המלים בניב מלידתי.

"ואמנם", אמר סוקראטס, "יכול הדבר להראות פתסר טעם, אך אולי יש בו טעם-מה, ואילו מה שנאמר בענינים אלו בתורה למדס: שאנו, בני האדם, נתונים כביכול במשמל, ואסור לו לאדם שיקרי את עצמו וימלט מאותו משמל — זה נראה לי דבר נעלה שלא קל לעמוד על פירושו, אולם קפיס, דומני שיפה

יי איש קרוטון שבאשליה הזדומה; מנוחלי הסימולאנס שחזר את הכתב הראשון על תורת סימולאנס קפיס נשמר".

11 כלומר אצל ה-אריסטוקרטי.

עוסק בה, וכדרך שנהגים לעורר את המתחלים במרוק, כך מעורר החלום גם אותי בעצם פעולתי זו, ואומר לי לעסוק בפעולה מוסית, באשר תפילוסופיה היא הפעולה המוסית והתשובה ביותר, ובה אני עוסק, ואילו עלשיו, לאחר שגזר דיני וחגו של האל משה את מותי, נראה לי שאולי מצווי החלום לעסוק באמנות המוסית העממית הזאת; ואם כך, עלי לעשות כן ולא להמרות את פיג שהרי בטחון יתר אבטח בדרככי לשם, אם לא אסתלק מכאן עד שאטתל מחטא ואפייט פיוסיים כמאות החלום, קודם כל חיברתי, אפוא, הימנון לאתה אלה אשר חזבה ייערד לו כעת, ואחרי ההימנון לאל ההרהרתי בכל שמשורר, אם רצונו להיות משורר ממש, חייב לחבר דברים מרומים ולא דברים שהיו, ומשום שבצעמי אינני בעל דמיון, ואילו אנהיני של איסוסוס מצאתי מן המוכן וידעתי — לכן לקחתי מתוך את שעלו בכרזני ראשונה והעתיקתי אתו בהרזוים, כך, קפיס, ספר-נא לאיואינוס, דרוש בשלזמו ואמרת לו, שאם דעתו מריי שבת עליי, ימהר-נא בכל האפשר ללכת אחרי, ואילו אני, כבראה, אסתלק הזיוס; שכך מצוים האתנוציים".

וסימיאס אמר: "מה צנה זו, סוקראטס, שאחה מייעץ לאיואינוס; הרי פעמים רבות נפגשתי באיש זה, ומכל מה שראיתי בו, לא יתיה וברו כלל וכלל לשמוע בקולך".

"וכי מה", אמר, "כלום איואינוס איננו פילוסוף?"
 "דומני שכן", אמר סימיאס.

"אם כן, ירצה בכך גם איואינוס, ככל אדם אחר שיש לו חלק ראוי לשמו באותו ענין, אך שמא לא ישלח יד בנפשו, שכדאומר רים כי אין זה מן הדת", ואגב פלים אלו שלשל את רגליו ממטתו ארצה, וכך ישב במשך שאר דברי השיחה.

וקפיס שאל אותו: "מה טוונמד בכך, סוקראטס, שלא מן הדת הוא שיהא אדם שולח יד בנפשו, ואילו תפילוסוף יתא נכון להם?"
 חלק אחרי הנספד 2

על נקלה? ודומני שקמים מוטו טעמו כלמיך; שנקל לך כל כך לעיוב אותנו, ולעיוב מושלים שאמה מודה בטובם, — את האלים."

"צדקתם", אמר, "בדברכם. שכן אומרים אתם, כמדומני, שעלי ללמד זכות על עצמי כנגד טענות אלו כמו בבית דין."

"בוודאי", אמר סימאס.

"ובכן", אמר הלה, "אשתדל להשיב לכם תשובה נגיחה יותר מן שתשובתי לעומתי. שכן, אמר, "סימאס וקפניס, לולא סבור חייתי, ראשית כל, שאגיע אל אלים אחרים, תפלים וטופים, ושגית — גם אל אנשים ששמו, והם טובים מאלה שבכאן, הייתי ערשה עורל בכל שאינוני מהמרמר על דבר מוחי. אך דעו-נא גם דעו: אמנם מקוה אני שאגיע אל אנשים טובים, אלא שאין צירי להכפית זאת בפה מלא, אלים זאת, שאבוא אל אלים שחם אדיר-נים טובים עד מאד — דעו-נא הישפ שאם יש בידי להפסית דבר בעניינים הללו — אכפית זאת, ומטעם זה אינוני מהמרמר כל כך, אלא מחזיק בתקוות הטובה שיש עתיד-מה למתים, וכמי שנאמר מאז ומעולם: עתיד טוב לטובים, הרבה יותר מאשר לרעים."

"וכי מה, סוקראטס", אמר סימאס; "כלום יש בדעתך להסתלק, כשמחשבת זו איננה אלא צלף שלך בלבד, או שמא תחן גם לנו חלק בה? לי נראה שיש לשתף גם אותנו בטובה הזאת, וכך יסייע הדבר להצדקתך; אם תביא גם אותנו למלל הספחה עם דברייך."

"גם, אנות", אמר. "אך קודם כל ניוודע-נא מפי קריטון הלה, מהו הדבר שיש בדעתו, פמדומני, מוכר להשטיעו?"

"רק זאת, סוקראטס", אמר קריטון, "שהאיש חפציך להשקוה את הדעל מבקש ממני ממאן לחאיד לך, שתשעט בשיחה ככל האפשר. שכן אומר הוא כי שיהיה מחממת את האדם, ולא טוב לשתות את הדעל במצב כזה, מי שגורגו כן. — יש שעליו לשתות שתי מנות ואף שלוש."

אמר מי שאמר כי האלים שוקדים עלינו, יאנו בני האדם, היינו קניין מקנייני האלים, או שמא אין זה נראה לך?"

"כל לי נראה", אמר קפניס.

"ובכן", אמר הלה, "הלא גם אתה היית כועס על עבד מעברייך, אילו המית את עצמו בלא סימן מליך, שאחה רוצה במותו, ואילו היה בידי להעניש אותו, היית מענישו?"

"בוודאי", אמר.

"אם כן, אולי אין זה דבר חסר טעם שאין לו לאדם להפית את עצמו, במרם יומן לו אלוהים הזכר-מה, כאותו תכרה שמתייעני עתה?"

"זה דבר מהקבל על הדעה", אמר קפניס, "אך מה שאמרת קודם, שבוצעו יהיו תפילוסופים נכונים למות — דבר זה, סוקראטס, דומה שאין הדעה טובלת, אם אמנם יש תניון במה שאמרנו זה-עתה; כי האל הוא השוקד עלינו, ואנחנו קניינו אנו, שכן אין תניון בכך שהנכונים באנשים לא יצטערו שעת שישתלקו מהם. גתהזו שמשגוהים עליהם הטובים שבמשגוהים, היינו — האלים. שכן הנבון לא יהיה סבור כי להשיגוה בן חורין, ייטיב לשקוד על עצמו יותר מששקודו עליו האלים, אם הסר-דעת אולי יאפון שיש לברוח מידי הארון, ולא ישקול בדעתו שלא כדאי לו לברוח מהארון הטוב, אלא להישאר עמו ככל שיוכל; ולפיכך אולי יברח מחוסר שיקול דעת, ואילו בר-דעת ודאי ישחונק להיות חמיד עם הטוב ממנו עצמו. ולפיכך, סוקראטס, יסתבר היפוכו של מה שנאמר קודם: ראוי לנכונים שיצטערו במתהם, ולכסילים — שישמחו."

ודומה היה עלי שסוקראטס נתנה בשמעו את השגותיו של קפניס; הוא הביט עלינו ואמר: "תמיד בולש קפניס ומוצא תיניני דבריים, ולא במהרה יתפתה לתאמין לדברי כל אדם."

וסימאס אמר: "אלא שבעת, סוקראטס, נראה גם לי עצמי שדברי קפניס יש בהם טעם-מה. שהלי בשל מה יכרחו אנשים חכמים באמת מצם אדוניהם הטובים מהם עצמם, וישתלקו מאתם

"פחות מכל, פוקרסטס", אמר סימיוס.

"ישל אותים?"

"בשום פנים לא".

"ומה בדבר יתר הטיפוחים שבגוף? כלום לדעתך יראה אותם איש כזה פיקר-יער? כגון שקנה בגדים מצויינים ונעליים, וכל שאר קישוטי הגוף — כלום לדעתך יחלוק לדברים אלו כבוד, — או יבזו להם, במידה שאין לו בהם הכרה גמורה?"

"לדעתך", אמר, "יבזו להם הטיפוחות האמיתיות".

"לדעתך, אפוא", אמר, "יהיה כל עיסוקו של אדם כזה לא בגופו, אלא בכל האשור יהא פורש ממנו, ומוסבה אל נשמתו?"

"ואת דעתך?"

"קודם כל מתברר, אפוא, בדברים אלה שהפילוסוף מחליף את נשמתו ככל אשר יוכל משיחמו של הגוף, שלא כשאר בני האדם?"

"כך נראה".

"והרי רוב האנשים, סימיוס, סבורים שמי שלא ינעמו לו הדברים האלה ואין לו חלק בהם, לא כדאי לו לחיות, ומי שאינו מחשיב את הענוגות חגוף, הריהו מתקרב למצבו של מה?"

"נמצאים דברים מאד".

"ומה בדבר קניית הענוגות? האם מונע הגוף בעדה או לא, אם בו יבחר אדם כשותף בחימושו אחריה? הריני מחסות למעין זה: האם מוצאים בני האדם כל אמת מכות ראיתם ושמעיתם, או משפיעים לנו גם המשוררים השכם הערב את הדבר הזה? שאיננו שומעים ואיננו רואים שום דבר במדוייק? ואם חשים אלה אינם מדוייקים ואינם ברורים, חרי שאר חושי הגוף לא כל שכן; שבודאי נופלים כל השאר מחלול, או אינך סבור כך?"

"בתדאי", אמר.

"ואימתך", אמר הלה, "מופשת הנשמה את האמת? שאם היא

וסוקראטס אמר: "הניחתו לשלום; ידאגנא לענייניו בלבד, ויהא מוכן לחת גב שתי מגות, ואם יהיה צורך בכך — אף שלוש".

"כמעט ידעתי זאת", אמר קריסטון, "אך מזמן רב אין הוא נותן לי מנוח".

"הנה לך", אמר, "כעת רוצה אני לחת לכם, לשופטי, דין והשבח על דעתו שאדם אשר חי חיוו בפילוסופיה של אמת, חייב לחדוש כשתוך נוכח מיתתו, ולקוות שיזכה שם, לאחר שמתו, לטובות שאין במותו. אנסה לתגיד לכם סימיוס וקפיס, טעמו של הדבר".

נראה שהעוסקים בפילוסופיה בדרך הנכונה שואפים — ומעניין האחרים נעלמת שאיפתם — לדבר אחד בלבד: שימותו ויחיו מתים, ואם זאת האמת, הרי שיהא זה דבר חסר טעם: שאנשים ישתוקקו כל ימי חייהם לענין זה בלבד, ויבואו — יתמרמרו על הענין שהשתוקקו ושואפו אליו מבבר".

וסימיוס צחק ואמר: "חי זיוס, סוקראטס, הלך-רחתי אינו לצחוק וזוקא; אף על פי כן הצחקתני. שאם ישמע זאת המורחעם, דומני שסבורים יהיו כי אמת נכון הדבר לגבי העוסקים בפילוסופיה, וכל שכן יסכימו לכך בני מדינתנו; שאמנם מבקשים הפילוסופים למות; אף יוסיפו שלא נעלים הדבר מעיניהם, שהללו ראויים לכך".

"ואמת תהא בפייהם, סימיוס, חוץ מזאת; שלא נעלים הדבר מעיי נידים. שכן נעלים מהם מאיזו בחינה מבקשים הפילוסופים האמתיים לומר, ומאיזו בחינה ראויה להם מיתה, ואיזו מיתה, דברי, אפוא", אמר, "בינינו לבין עצמנו, ונניח להם לשלום, הטבורים אנחנו שהמותו תוא דבר-מה?"

"בוודאי", השיב סימיוס.

"ובכן, אישי הטוב, עיין-נא גם בענין זה, אם דעתך בו כדעתך; שמתוך כך, דומני, נעמוד על בעייתנו ביחוד בירור. הטבור אתה שמענייני של איש פילוסוף שיחמסר למה שנקרא 'הענוגות', כגון של אכילה ושתיה?"

דבר ככל שיוכל בכות המתשפה בלבד, לא יסתמך במתשבתו על שום ראייה ולא יחבר אל שיקול דעתו שום חוש אחר, אלא ידקק למתשבת הצרופה כשלעצמה, וכך ינסה לחשיג כל דבר מן הדברים כשהוא צרוף ולעצמו, ואם הוא עצמו יפריש ככל שיוכל מעצמו ומאוזני וכביכול מכל גופו, כיון שהגוף מפריע את הנשמה, וכל עוד הוא שותף לה, לא יציה לה לקנות אמת ותבונה? ואם ניתן לאדם, סימאס, שיוכה למה-שישנו — כלום אין זה ניתן למי שהולך בדרך זו?

מעל לכל שיעור! אמר סימאס, אמת דיברת, סוקראטס.
 "ובכן", אמר, "בהכרח יגיעו הפילוסופים האמיתיים לכלל דעה כזאת, ואף ידברו בינם לבין עצמם כמלים האלה: דומה שמשי-עול ישר מוליך אותנו חוצה, שהרי כל עוד יש לנו גוף, ונשי-מתנו עודנה מעורבת עם פורענות כזאת, לעולם לא נשיג כראוי את מבוקשנו שחיות — הרי כך טוענים איתנו — האמת, שכן הגוף מביא עמו אלפי טרדות בשל המזון הדרוש לו; יתר על כן עצל הוא לחלום, ומחלתיו מעכבות אותנו בציד זה שאנחנו צדים את אשר ישנו. אף הוא ממלא אותנו אהבות, משוקות, פחדים, דימויים למיניהם והבלים רבים; ולכן אמת נכון הדבר: שבגלל הגוף לא תעמוד בנו לעולם, לפי חפשמרא, כל דעת שהיא, שכן גם מלחמות, מהפכות וקרבות — רק הגוף ותאותיו מעוררים אותם, כי כל המלחמות באות לעולם בשל הממות, והמזון דרוש לנו כשלי גופנו, והרינו עכרים משועבדים לו לזה, ומאוד כך אין אמתנו פנויים לפילוסופיה, ונדולה מכל: אמילו יקרה שלא נהיה טרודים מחמת הגוף, ונמנה לכל עיון שהוא, שוב יתערב הגוף מכל-ופל בחקירותינו, יפריענו, יטרדנו ויב-הילנה עד שבגלל לא נוכל להתבונן באמת, ולמעלה מכל ספק הוא, שאם עתידים אמתנו בזמן מן הזמנים לדעת דבר-מה ידיעה טהורה, הייבים אנו לפרוש מן הגוף ולהביט בעצם-נשמתנו אל עצם-העצמיים, ואם כן, נראה לנו דבר זה שאלי אנו משי-תקיים ולפי טענתנו חנן מאהביו: התבונה, לא בהינתן-נחמה

מנסה לעיין בדבר-מה בעזרת הגוף, הרי ברור שהוא מרמה אותה."

"כדברייך כן חזא."

"ואם באינו דרך שהיא מתברר לה דבר מן הדברים, כלום לא תזא זאת דרך המתשבת?"

"כן."

"ואילו מתשבתת תיף ביותר, שעה שלא יטרדי אותה דבר מהדברים הללו: לא שמיעה ולא ראייה, לא כאב ולא הנאה, אלא כשתהיה במידת האפשר עם עצמה בלבד, בהגותה את הגוף לשלום, ובמידת האפשר כלי שיתוף וכלי מנע עמו תשאף אל אשר ישנו."

"כן תזא."

"נמצא שאם כאן מוכה נשמת הפילוסוף את הגוף ביות נמור, בורחת מעמו ומבקשת להיות עם עצמה בלבד?"

"כן נראה."

"ומה בעניינים אלו, סימאס: האם טוענים איתנו שיש צדק

כשעצמנו, או לאו?"

"אכן, בהוי זיוס, כך אמתנו טוענים."

"וגם היפה הטוב?"

"כמובן."

"וכי ראית דבר מהדברים הללו בעיניך?"

"בשום פנים לא", אמר הלוי.

"או תפשת אותם בחוש אחר מחושי הגוף? כוונתי לכל הדברים הללו, כגון גודל, בריאות, חוקה, בקיצור: להזיית כל שיוצא בה, כל אחד ואחד כשהוא לעצמו, כלום נראית אמת-אמיתם של הללו בכת הגוף או שמא כך הוא: האיש מבייטנו שבצעוני נתקנת את עצמו לחשוב על כל ענין וענין לעצמו, וירבה וידייק בכך ככל שיוכל, הוא יתקרב ביותר להכרת כל ענין?"

"סודאיי."

"וכלום לא יעשה כך בדרך השחורה ביותר, אם יאיש לכל דבר

אולם, כפי שאנחנו טוענים, הרי רק הפילוסופים האמיתיים שאופים חמיר, ובכל מאודם להחזיק הנשמה ודווקא זהו עיסוק הפילוסופים: החרת הנשמה וכידודה מן הגוף; לא כן?²¹ כך נראה.

וכפי שאמרת בתחילה: כלום לא נלעג יהיה מצבו של אדם שבכל ימיו משתדל לחיות חיים המקורבים למות ביותר, ולאחר מכן יתמלמל בבוא אליו מוות זה?²² נלעג, כמובן?

נמצא אפוא, אמר, סימניאס, שלאמיתו של הדבר מתאמנים הפילוסופים האמיתיים בכך שיהיו מתיים, והמות מפתיד אותם פחות משיפתיד את כל שאר האנשים. אך עיקר-גב בדבר מצד זה: אם מכל הבהירות שוררת איבה בינם לבין הגוף, והם מבקרים שישגשגתם תהא לה לעצמה — כלום לא ישאו שגיאה חסרת טעם, אם בשעת מעשה יהיו מפתדים ומתמלמלים, ולא ילכו בתודות לאתו מקום שבחיים אליו יש להם תקוות לזכות לענין זה שכל ימי חיותם נכספו אליו — שהרי נכספו אל התבונה — ולחיסור מאתו ענין שבינו לבינם שררה איבה? הלא רבים שמתו עליהם אהובים בשל זדם, נשים או בנים, היו נכונים לרדת אליהם שאולה, מתוך תקווה זו: כי שם יראו את שהשקת בהם נפשם, ויתחברו עמהם. ואילו תארה אהבת-אמת את התבונה, ואזו בכל מאורו באותה תקוות עצמה: כי לא יזכה לה לתבונה זכית ראוייה לשמה בשום מקום אחר אלא בשאול: כלום איש זה יתמלמל במותו, ולא ילך לשם מלא חדות? איך זה מתקבל על הדעת, חברי, אם אמנם פילוסוף הוא האיש, שאם כן, יהיה לכו סמך ובטוח כי שם, רק שם, תודמו לו התבונה כשהיתה, ואם כך הוא, כלום לא יתא זה, כאמור, מעשה חסר טעם, אם איש אשר כזה יפחד מפני המוות?²³ טעם טעם, בחיי יוסי, אמר הלה.

ובכן, אמר, בראותך אדם מתמלמל שעה שהוא עומד למות — ראיה היא בידך שאותו אדם לא היה, אהבה-חכמה,

לה — כך רומז הגיון-דברים זה — אלא לאחר מותנו, שכן, אם אין להכיר שום דבר הנראה כשהיה בשיחוף עם הגוף, הרי אחת מן השתיים: או בכלל אין לקנות ידיעה, או ניתן לקנותה אחרי המוות. שרק אז, ולא לפני כן, תימצא הנשמה לעצמה בנפרד מהגוף, ובעודנו חיים נהיה, כנראה, קרובים ביותר לידיעה, אם נחמלים ככל האפשר מהגוף, ונדדק לו רק במידה שיש בכך הנכרה גמור, ואם לא נמלא את נפשנו בטבעו של הגוף, אלא ניטחזר ממנו, עד שהאל עצמו יחיר אותנו מכבליו. וכך, שתוריים ומשודרררים מסכלות הגוף, ודאי נתרועע עם אחרים שכמותנו, ונכיר כמות עצמנו את כל אשר נר, והרי זהו — אולי — האמיתי. שכן יש לחשוש שמא אין זה כרה, אשר אינו טהור יגע בטחור, דומני, סימניאס, שכל המשחקקים בדרך נכונה אל תודיעה, כך יהיו דוכרים איש אל רעהו, וכזאת תהיה דעתם. וכי אין זה נראה לך?

מיעל לכל סוקרטס.

ובכן, אמר סוקרטס, חברי, אם נבין כל זה, הרי רבה התקוות שבהגיע למקום לשם אני חולד, אקנה לי שם רק שם את הדבר שביני טרחתו כל כך הרבה בחיי שחלפנו, ולפיכך יכולני לצאת בסבר טוב להגירה זו שהוטלה עלי כעת, אני וכן כל אדם אחר המאמין כי התקין לעצמו, כנכרול, רוח טהורת.

בוודאי, אמר סימניאס.

ובאילו טחור הרי אינו אלא אותו דבר שאננו פחים בו כל הזמן הזה; שיפריש אדם את נשמתו במידת האפשר מעם הגוף, וירגיל אותה שהטוג מכל חלקי הגוף ותחבנס לחוד עצמה, וככל שתחל חשפון, הן עפשוין הן להבא, לכך עם עצמה, בתתי. רה את עצמת מחוד הגוף למחוד כבלים?²⁴

בוודאי, אמר.

וכי לא זה נקרא מות: החרת הנשמה ומרשיחה מן הגוף?²⁵ "ללא-ספק", אמר.

אמנם הכניעה לתענוגות נקראת בפייהם פריצות; אף על פי כן נמצא בהם שאוב בניעה לתענוגות הם מכניעים תענוגות אחרים, ומצב זה דומה למה שאמרת; כעת, שבדרך מסוימת מיושבת עליהם דעתם — מתוך פריצות.¹
"כך מסתבר."

"סימניאס המבורך, ושמה אין זה סתר ואליפיץ הנכון בו תיקנה סגולת טובה; שיהליף אדם, כמחליף מטבעות, תענוגות במעני-גות, צער בצער ופחד בפחד, לפי שהם גדולים וקטנים יותר; אלא רק זאת תהא המטבע הנכונה שתמורתה יש להחליף את כל אלה; תכונה; וכל מה שייקנה ויימכר תמורתה ויחד אמה, יתא באמת אומק"ל ויישוב"דעת וצדקה, בקיצור; סגולת טובה אמיתית שיש עמה תכונה, בין אם יצטרפו, בין אם לא יצטרפו לכך תענוגות ומחירים וכל כיוצא באלה, אך לשוחלפו אלה באלה במספר מתכונה — חוששני שסגולה טובה מעין זו אינה אלא תמורה ריקה, ולמעשה חסרת חירות היא, ואין עמה לא בריאות ולא אמת; ואילו האמת אינה למעשה אלא טיחור"מה מכנון אלה, וישוב"דעת, צדקה, אומק"ל והתכונה עצמה — הרי הם מעין טהרה, דוומה שגם מיסדי המיסטורין לא היו אנשים של מה"כבר, ואמנם רמזו לנו מכבר שהמגיע שאולה בלי שתוכנס למיסטורין ונתקדש בהם, ירכץ ברסמי, ואילו המגיע שמה והוא מטהר ומקדש, — עם אלים יהא משכנו. שכן אומרים יודע"ת: "רבים נושאי ותירסוס, מועטים תבאק"כים, ואלה הם, לדעתנו אני, רק אותם שאהבו את התכונה בדרך הנכונה שגם אני השחללתי בימי חי לגיות אחד מהם, ככל אשר יכולתי, ללא חשך, ואילו אם השחללתי בדרך הנכונה והשגתי דבר"מה, איטיב לדעת כשאגיע שמה, ברצון חאל, בעוד זמן קצר, כמדומה לי, ואלה הם", אמר, "דברי תשובתי, סימניאס וקטיס, בהם התנגדתי במפנים לתראותכם כי בדין ובטעם אינני מתרעים ומתמרמר בעיני אתכם ואת האדונים שבכאן, באמנותי כי גם שם אפגוש, לא פחות מאשר כאן, אדונים

אלא, אותה"גורף, ותריתה בודדאי גם אותה"כסף או אותה"כבתי, או גם זה וגם זה"²
"להלוטין", אמר, "כך הוא כדברך".
"וגם מה שנקרא אומק"ל", אמר, "סימניאס; כלום אין גם זה מנת חלקם של הללו שכך צריכה מחשבתם?"
"להלוטין", אמר.

"וכן מה שכל העולם קורא, ישוב דעת, היינו; שלא להיות שטוח בתאוות, אלא להיות אויש לגביהן ומחוגן, — כלום אין גם זה אך רק מנת חלקם של המזללים בנות, חזיים הייתם במילוטופיה?"
"בהפכה", אמר.

"שאים תרצה", אמר, "להתכונן באומק לכן ויישוף דעתם של האחרים, לא תמצא ידיך ורגלך".
"הכיצד, טוקראטס?"
"חרי ידעת", אמר, "כי בעיני כל האחרים המעות הוא מן הרעות הגדולות".

"תיטב ידעתי זאת", אמר.
"ושעת שאמצי הלב שבהם עומדים בסכנת המוות, הריקים עומי דים מתוך שהם משתחים מפני רעות גדולות ממנו?"
"כך הוא".

"מתוך שהם משתחים, ומתוך פחד, אפוא מסתבר אומק לכן של האחרים, הוץ מתולוטוסופים; ואולם דבר שאין הדעת טובלתו הוא שאדם יהא אמק לך מתוך פחד ומורד לך".
"בודדאי".

"והמתחמקים שבהם — מהו כלום לא אירע להם אותו דבר עצמו, והנם מיושבים בדעתם, בשל פריצות מסוימות? אמנם טוענים אנתנו שמונ הנמנעות הוא; אף על פי כן נמצא שבפעלי אותו ישוב"דעתית התמים אירע להם דבר מעין זה, שכן מתוך פחד שיישילו מהם תענוגות אחרים, ומתוך משוקה אל תללו, נמנעים הם שצמח תענוגות, בהייתם נכנעים לכמה אחרים.

"ובכך" אמר הלה, "אם רצונך להכין את הדבר ביתר קלות, עייני-נא בו לא רק לגבי בני האדם, אלא גם לגבי כל בעלי החיים והצמחים, ותמננ-נא בכללן של דבר בכל מה שמת-ותהו; אם תכל מתנהוה בדרך זו ודחינו מתוך היפוכו בלבד — עד כמה שהדברים יש להם היפוכים, כשם שהיפה הוא היפוך המנוער והצדק היפוך השול, והכנות כיוצא בזה. בכך נתבונן, אפוא: אם כל דבר שיש לו היפוך, יתהווה בהפכה מתוך היפוכו בלבד. למשל: כשייעשה דבר מה גדול, חרי שבהפכה היה קודם לכן קטן יותר, ומתוך כך נעשה לאחר מכן גדול יותר?"

"כן".

"ואם ייעשה קטן, חרי בהפכה שהיה קודם לכן גדול יותר, ומתוך כך נעשה לאחר מכן קטן יותר?"

"כן הוא", אמר.

"והרי ממה שחתק ייעשה החלש יותר, וממה שאישי — דמהיר יותר?"

"בוודאי".

"ולי מה? אם דבר-מה ייעשה רע, חרי בוודאי מתוך שהיה טוב יותר, ואם צדיק — מתוך שהיה רשע יותר?"

"במובן".

"נמצאנו למדים, אפוא", אמר, "די צרכנו שכל הדברים מת-דוים בדרך זו דחיינו — שכל דבר יוצא מהיפוכו?"

"בוודאי".

"והנה יתר על כל כן מתברר גם זה, שפינן כל זוג הפכים כאלה ישנם שני מיני החזקות: מתאחד אל השני, ושוב — מהשני אל האחד? בינן מה שגדול וקטן יותר יש החזקות ופחיתות, ועל דר-אשון אומרים אנתנו שנתחזק, ועל השני — שפחת?"

"כן", אמר.

"וכן לפרוש ולהתברר, ולהתקיר ולהתחמם, וכל היוצא בזה, ואם לפעמים אין לנו לגבי השניים שמות שונים: חרי למעשה

והבירים טובים, ואם באפולוגיה זו קניתי לכם, יותר משקניתי את לב דייני אחונה, טוב ולוטב".

ולאחר שסוקראטס אמר את הדברים האלה, ענה לו קפיס לאמור: "סוקראטס, דומני שמשאר בחינות היטבת לדבר, ואילו בענין הנשמה רוח בין בני האדם חשר גדול: שמה בעזבה את הגוף לא תהא עוד בשום מקום, אלא תכלה ותאבד ביום מותו של האדם; ומסתמלל ותצא מן הגוף, מיד מתנדף והגוף כרוח או כעשן, וכלל לא תהיה עוד בכל מקום שהוא, שהרי אם אמנם תתכנס לתוך עצמתו, ותיפטר מכל אותו הרעות שהתכרת זה עתה, כי אז רבה ויפה תמקת, סוקראטס, שהאמת היא כדברך, אך אולי יש צורך בחיזוק-לב לא מועט וראיות גדולות, לתר-אות כי נשמת-חמת יש לה רוחה, וכוח-מה וחבונה".

"כדברך, קבים, כן הוא", אמר סוקראטס, "אלם מה נעשה? הרצונך שנגשחת על ענין זה גופו; אם מסתבר שכך הוא או לא?"

"לדידי", אמר קפיס, "אשמע ברצון, מהי דעתך באותו ענין".

"על כל פנים", אמר סוקראטס, "דומני ששום אדם שישמעני עכשיו, אפילו מחבר קומדיות, לא יוכל לטעון כי אני מפספס לדיק ומדבר על דברים שאינם נוגעים לי, אם, אפוא נראה לכם, כך יש לפתוח בעיניך זה".

נעיי-נא, אפוא, בענין מתוך שנשאל, אם נשמות המתים נמי צאת בשאל, או לאו. ואמנם זכורים אנו קבלה שבידנו מוזן קודם, כי כבואו מכאן, תו נמצאת שם, ושוב תו באות לכאן ונולדות מן המתים, ואם כך הוא, והחיים נולדים מחמתים, חרי בוודאי נמצאות שם נשמותינו? שהרי לא היו שבות ונולדות, לולא היו נמצא, ואילו היה מתברר למעלה מכל ספק, שהחיים אינם מתחזים משום מקום אחר אלא מן המתים, יתא בזה משום ראיה חתכת שכך הוא, אך אם לא כן, יתא צורך בחזקות אחרת".

"בוודאי", אמר קפיס.

"כך משתבר".

"וכי משני מיני התחזות שבין אלה אין תאוצה ברורה מאלה? שכן תמיתה הרייה דבר ברור ו או לאו?"

"בוודאי", אמר.

"אם כן", אמר, "כיצד נהגו לא נשים כנגדה את התחזות התפוכה או יהיה תופע צולע מבהינה זו? או הכרח הוא לשיין כנגד המיחה התחזות שתהא מנוגדת לה?"

"בלא ספק", אמר.

"ואיזו הוא?"

"התחזיה".

"ובכן", אמר הלה, "אם אמנם ישנה תחיקה תהיה היא התחזיקה התחזיות שמן המתים אל החיים?"

"בוודאי".

"גמצא שגם בכך באנו לירי הסכמה: שתחיים מתחזים מתחזים לא פחות משהמתים מתחזים מהחיים, ואם כך הוא, דומים שמולת הדבר די צורכי כי בהכרח נמצאות נשמות המתים באיזה מקום, ומשם הן שבות ומתחזות".

"דומני, סוקראטס", אמר, "שמחוד הסכמותינו כן הוא בהכרח". "וכן, קפיס", אמר, "ראה-נא, שבדין הגענו, כמדומני, לכלל הסכמות אלו. שאם לא יקבילו המיד אלו לאלו בהתחזותם, וכאילו יסרכו במעגל, אלא הוא רק התחזות אחת ישירה מצד אחד אל ניגודו שלא תפנה לאחור בשום מקום לחזור אל מוצאה, — חוזרע אתה שהכל היה בטופו של הדבר לובש צורה אחת והיה מגיע אל מצב אחד, וכל התחזות הייתה באה אל קצה?"

"הכיצד?" אמר.

"לא קשה", אמר הלה, "להפיץ פיונהי הרי, למשל, איילו היה בני הזאם נרדמים, והקיצה, שהיא התחזות המקבילה לא היתה כנגמצא הלא ברור לך שלבסוף תיה אנדימליזו? בטל ומבוטל, ונעלם כליל, משום שגם כל השאר יקרה אותם כמקרה ומבטל של אלה-הלכה שחוננה אותו בהרדמת גת.

בכל מקום כל הוא בהכרח, והדברים מתחזים מתוך היסודותם,

לכאן ולכאן?"

"בוודאי", אמר הלה.

"וכי מה?" אמר: "החיים — יש להם היפוך, כדרך שהישן הוא

היפוכו של הער?"

"בוודאי", אמר.

"ומה הוא?"

"המתות".

"אם כן, מתחזים הללו זה מחוד זה, אם אמנם תפכים הם, ובה-יחת שניים, יש ביניהם שני מיני התחזות?"

"במובן".

"ותנה בדבר זוג אחד מהשניים שהוכרנו, אמר סוקראטס, "אגיד לך אני, מה הם ההפכים המתחברים בו, ואת מיני התחזות שביניהם. הרי ההפכים שבו הם לישון ולהיות-ער, ומצבנו של הישן מתחזות מצבנו של הער, ומזה של הער — מצבנו של הישן, והתחזיות שביניהם הן להירדם ולהתעורר. האם כך הוגד לך הדבר די הצורך", אמר, "או לאו?"

"בוודאי".

"והם מתחזים זה מחוד זה?"

"כן".

"אמור-נא לי, אפוא", אמר, "גם אתה באותה דרך על חיים ומות: הלא תגיד שהמאות מנוגד לחיים?"

"כן".

"ולמה שחי — מתחזות מה?"

"המתה", אמר.

"ולמה שמת?", אמר הלה, "מה?"

"בהכרח", אמר, "יש להודות, כי החיים

"ובכן, קפיס: מהמתים מתחזות מה-שחי ומלי-שחי?"

"כך נראה", אמר.

"גמצא", אמר, "שגשומותינו נמצאות בשאול?"

ותבונה ישורה, לא היו מסוגלים לעשות זאת; ובמיוחד, בהחליף אותם אדם אל הדינאריאמות הנגיאמטריות או ליוצא בהן, יוכח כגון בבירור-יותר שכל הוא הדבר¹⁷.

"ואם בדרך זו", אמר סוקרטס, "איך הדבר נראה לך, סימאס, ראה-נא אם תסכים עמנו בשיטת עיון דלהלן; הרי אינך מאמין כי מה שנקרא לימוד — זכירה הוא?"

"לא שאינו מאמין", אמר סימאס; "אלא בקשותי היא", אמר, "שיארע לי ענין זה שבו מדובר, — ואוכר; והנה מתוך מה שקפיים התחיל משמיע, כמעט שכבר נזכרתי, ואני מאמין, אף על פי כן אשמע ברצון לשיטת העיון בה פשתה כעת".

"והנה היא לפניך", אמר הלה; "חרי מסכימים אנתו זה עם זה, כי מי שנוכר דבר-מה, הכרח לו שידע את הדבר לפני כן, בזמן מן הזמנים".

"בוודאי", אמר.

"וכי גם ככל מסכימים אנתו, שאם ידיעה באה לאדם בדרך כדלקמן, הרי זאת זכירה? ולאינו דרך מתכוון אני? לזאת; כשאדם רואה או שומע דבר-מה, או חש בו בתחושה אחרת, ויכיר אגב כך לא רק את הדבר שהוא בלבו, אלא יחשוב גם על דבר-מה אחר, שלא יודע באומה דרך אלא באחרת, — כלום לא נצדק לשנאמר שאדם זה נוכר אותו דבר שחשב עליו?"

"מה כוונתך לומר?"

"דבר כגון זה; הרי לא באותה דרך יוכר אדם ויוכר כינור?"

"מובן שלא".

"והרי ידעת על מאהבים שבראותם כינור או בנד או חפץ אחר שאותוהוהם היו משתמשים בו, יקרה להם דבר הזה: בהכירם את הכינור יחשבו גם על דמות הנער שתכינור היה שלו? והאז היא זכירה, כשם שהרואה את סימאס, פעמים רבות יזכר בקפיים, וכיוצא בזה מקרים רבים ללא ספור".

"אמנם כן, ללא ספור, בחיי יוסי", אמר סימאס. "וכי", אמר הלה, "איך זאת זכירה? וכל שכן כשייארע כך לאדם

כהו — ויפדמו. ואילו היה הכל מתערבב, ולא מתפרד שוב, היה עדי-מהרה קם מאמרי של אנאכסאגוראסס, היות הכל יחד ידיו, ובאותה דרך עצמה, קפיים יקירי, גם אילו מת כל שיש לו חלק בחיים, ולאחר שימות, יעמוד כל המת בעינו ולא ישוב עוד לתחייה. — כלום לא יתחייב מתוך כך בהכרח גמול שבסופו של הדבר יהי הכל מת, ושום דבר לא יהיה? שאילו מתוך שאר דבריים חיים, ולא מן המת, היה מתוהוה החי, והחי תולך ומת. — באיך התחילה אפשר היה למנוע את התוצאה שהכל יכלה אל תוך המוות?"

"שום התבוללה כזאת אינו, לדעת, סוקרטס", אמר קפיים, "אלא דומני שמכל התחינות דברי אמת דיברתי".

"שכך", אמר, "קפיים, כך הוא, כפי שנראה לי, לתלוטוף ולא בטעות מסכימים אנתו איש עם רעהו כדברים הללו; אלא לאמיתו של דבר ישנה החזיקה, ויש התחזות החיים מתמתים, ויש קיום לזימות המתים".

"ואכן", פתח קפיים ואמר, "גם לפי אותו מאמר, סוקרטס, שפעמים רבות נוהג אתה להשמיעו: שהלימוד שלנו אינו אלא זכירה, — גם אם מאמר זה אמת הוא, הרי מסתבר מתוכו בהכרח שבוזמן קודם יותר למדנו את אשר נוכר עכשיו. וזה מן הנמנע, אלא אם כן היתה נשמנתו מצויה באיזה מקום, קודם שנכנסה אל הרמות הזאת, והאנשיית, גם מטעם זה מסתבר, אפוא, שהני שמה היא דבר-מה שאין המות חל עליו".

"אולם, קפיים", אמר סימאס, "מה הן הראיות לכך? תוכידיני-נא, באשר כרגע אינני זוכר אותן בבירור".

"אזכירך את הטעם האחד", אמר קפיים, "שהוא יפה ביותר: שעה שבני אדם נשאלים, והשואל מיטיב לשאל, משמיעים הם עצמם כל דבר כמות שהוא — והרי אילו לא נמצאו בהם ידיעה

¹⁷ ספרו של אנאכסאגוראס "על הטבע" פותח במלים: "הכל היה יחיד" כלומר: יסודות העולם היו מעורבים, עד ש"השכל" הניס בהם תנועה וגרם להפירתם.

"וכי מה? הדברים שהם כשלעצמם שווים — האם נראו לך פעם בלתי שווים והשוויון — אי-שוויון?"
"מעולם לא, סוקרטס!"
"גמצא", אמר, "כי השווים הללו והשווה עצמו — אינם היינו זה?"

"לדעתך — בשום פנים לא, סוקרטס!"

"אך מתוך השווים הללו, שהם שונים מאותו שווה, בכל זאת הכתה בו ומצאת לדעת אותי?"

"דבר-כך", אמר, "אינם אלא אמת!"

"וזאת — בהיותו דומה, או אינו דומה, להללו?"

"בוודאי!"

"ואילו בכך", אמר הלה, "אין שום הכדל; שכל עוד תראה דבר מה, ומתוך ראייה זו תבחין בדבר-מה אחר, בין דומה בין שאינו דומה, הרי בתכחה", אמר, "תהיה זאת וכירה?"
"בוודאי!"

"וכי מה?" אמר, "כלום לא כך הוא עמנו לגבי העצים השווים ושאר דברים שהחכינו לפני שעה קלה? ואם שווים הם בעינינו כמו השווה עצמו, או שמה נופלים הם ממנו מחמת טיב השווה או לאו?"

"נופלים הם ממנו הרבה", אמר.

"הוסכם, אפוא, בינינו, שאדם אשר בראותו דבר-מה יבחין כי דבר זה שאותו אינו רואה עצמינו, רוצה להיות מעין אחר, אך נופל ממנו ואינו יכול להיות כמותו, בהיותו גרוע יותר, — מפילא מתחייב שתמסכחין בכך ידע קודם לכן את הדבר החזא שלו דומה, לדבריו, הדבר שהוא רואה, אך נופל ממנו?"
"בתכחה!"

"וכי מה? האם כך, או לא כך, היה גם מעמדנו לגבי הדברים השווים והשווה עצמו?"

"מכל הבחינות!"

"מתחייב, אפוא, שקודם לכן ידענו את השווה לפני הזמן בו

בעינינו שכבר שפך אותם מרוב זמן ומשום שלא היה רואה אותם?"
"בוודאי", אמר.

"וכי מה?" אמר הלה; "היסקה שהרואה טוס מצויר או כינור מצויר ייכר באדם, והרואה את המונחו של קפיס ייכר בסימיאס?"

"בוודאי!"

"וכן יש שהרואה את המונח סימיאס ייכר בסימיאס עצמו?"

"יש ויש", אמר.

"ובלום אין מבאן שיש זכירה מתוך מה שדומה, ויש — מתוך מה שאינו דומה?"

"כן הוא!"

"ואם אדם נזכר בדבר-מה מתוך מה שדומה, כלום לא יארע לו בתכחה גם זה; שיסמחין אם הדבר הזה לקוי, או אינו לקוי, מבחינת דמיונו לדבר שנוכח בו?"

"בתכחה", אמר.

"ראה-נא, אפוא", אמר, "אם כך הדבר, הרי טוענים אנחנו שיש מה שהוא שווה; איננו מחביין לעין השווה לעין, או אכן לאכיל, או דבר אחר כינצא בהו, אלא כוונתי למה שהוא אחר שאינו בתחומם של כל אלה: השווה עצמו, הנגיד שישנו או איננו?"

"אכן, כך נגיד, בחיי ויזוס", אמר סימיאס בתוקף.

"וכי יודעים אבתנו מתי?"

"בוודאי", אמר הלה.

"ומאי מצאנו לדעתנו? הרי לא מהדברים שהחכרנו כדעת, כראוי חנו עצים או אבנים או דברים אחרים השווים זה לזה — לא מהם הכחנו בהחזא, שהרי שונה הוא מהם? ועיי-צא בדבר גם מצד זה: אבנים שוות ואתם העצים עצמם — כלום לא יקרה שבעינינו יאחד ייראו שווים, ובעיני שני — לא?"
"בוודאי!"

שאנו שואלים ובתשובת שאנו משייבים, מתחזיב, אפוא שהשגנו ידיעה בכל אלה קודם שנולדנו?

"כן הוא".

"וגם זה מתחזיב: שאילולא שכחנו, לאחר שתשגנו אותה, מדי פעם בפעם, היינו יודעים חזיר, ומתמידים בידיעה כל ימי חינו. שכן לדעת — פירושו לחשיג ידיעת-מה ולהחליק בה בלי לאבדה, או שמא לא לכך, סימאס, קוראים אנו שימחה: לאבדן הידיעה?"

"להלוטין", אמר, "סוקראטס".

"לעומת זה, דומלי, אם השגנו אותה קודם שנולדנו ואיבדנוה בהיוולדנו, ולאחר מכן, כמות החושים מנוגעים באותם הדברים, אנו קונים לנו שנית את הידיעות החדשניות מצוינות בני בוגר מן הזמנים קודם לכן — הרי שאי יהי הדבר הקרוי לימוד, כמותו כהחזרת הידיעה שהיא שלנו? ונצדק אם נקרא לכך תכירתי?"

"בוודאי".

"שכן נחברר כי אפשרי הדבר: החש בדבר-מה כמות ראיה או שמיעה או איזה חוש אחר, יבחין מחוץ כך בדבר-מה אחר אשר שבה אותו, ושלו נידמה אותו הדבר, בין שהוא דומה בין שאינו דומה לו. מכאן טוען אני, שיש לבחור באחת משתיים: או שבשעת לידתנו ילדנו את הדברים הללו, והגנו יודעים אותם — כללנו — כל ימי חינו, או — בני האדם שעל פי המלה השגורה בפנינו, לומדים, לאחר מכן, אינם אלא חזירים, ותלמוד פירושו

תכירה".

"בלא ספק כך הוא, סוקראטס".

"ובאיו מהשתיים בוחר אחר, סימאס? שמלידה אנו יודעים, או שלאחר מכן נזכרים אנו באותם הדברים שידיעתם הייתה מצויה בנו קודם לכן?"

"אין בידי, סוקראטס, להכריע בכל על דגל אחת".
"וכי מה? הרי ענין זה שאציג לך בעת — בידי להכריע בו, ומה

ראינו לראשונה את הדברים השווים והבחנו בתשוקתם של כל אלה להייה כמו השווה, אלא שהם נופלים ממנו".

"כן הוא".

"ואכן גם דבר זה מוסכם בינינו שלא ממקור אחר נמצאנו מבי חנינים באותו ענין, ושאי אפשר כלל להבחין בו אלא מתוך ראיה או נגיעה או חוש אחר מהחושים; שכל אלה הם היינו תר בפני".

"ואמנם היינו תר הם, סוקראטס, לגבי כוונת הדברים ומטרמם, אלא שמתוך החושים יש להבחין בכך שכל הדברים השווים הנתפסים בחושים משתוקקים אל השווה כשלעצמו, ונופלים ממנו: לא כן?"

"כן הוא".

"אם כן, קודם שהתחלנו רואים או שומעים או חשים בשאר חושים, בהכרח שמצאנו באינו דרך שהיא לדעת השווה כשי לעצמו מהו, אם עתידים היינו לייחס אליו את השווים המדוי שיימ, שכלים מתאווים להיות כמות, אלא שהם גרוועים ממנו".

"הכרח הוא מתוך מה שנאמר קודם, סוקראטס".

"והרי מלי לאחר שנולדנו — ראינו ושמענו והיו לנו שאר

החושים?"

"בוודאי".

"אך בהכרח, אמרנו השגנו קודם לכן את ידיעת השווה?"

"כן".

"ובכן, מסתבר שבהכרח השגנו אותה קודם שנולדנו?"

"מסתבר".

"והרי אם השגנו אותה קודם שנולדנו, ונולדנו כשהיא מצויה בנו ידענו גם לפני שנולדנו וגם מיד מיד לאחר היוולדנו לא בלבד את השווה, אלא גם את היחיד והחסיר וכל כיוצא בזה? שכן, כדוננו עמה על השווה, חרי אנו דנים באותה מידה גם על השפה כשלעצמו, ועל השב והצדיק כשלעצמו, וכפי שאני טוען: על כל הדברים שאנחנו תומכים אותם בחתם, כשלעצמנו, בשאלות

שלגו, ואם לתוויה זו ממשיכים אהמנו את הללו, — הלא הכרח הוא שפרהווינו של זה זה כן דווקא גם נשמחנו, אף בטרם ניוולדו, ואילו אם איננה, אך בבדי העלינו את ההוסחה הזאת? האם כך פני הדברים, והרי ההכרח שזו קיימת הרי כמותו כהכרח שקיימות נשמחנינו אף בטרם ניוולד, — ואם לא זה, אף לא זה?²

"אין כל שיעור, סוקראטס", אמר סימיאס, "לבסחוני, כי הכרח אתה הוא, וההכרח נצטנע במחסה נאה; בקבעה כי נשמחנו קיימת בטרם ניוולד, כשם שקיימת הלוויה שהזכרתי כעת. שכן אין לך דבר שברור לי באותה בהירות כדבר הזה: שכל זה קיים בתכלית הקיום, היפה הטוב וכל השאר שהזכרתי זה-עתה, וז"ל בראיה זו".

"ודיו גם לקפוס?³ שאל סוקראטס, "כי יש להביא גם את קפוס לכלל דעה זו".

"ודיו, אמר סימיאס, "למדומה לי; אף על פי שהוא עקשן שבי עקשנים, בהדונותו לגבי המינוי הדברים, אך דבר זה, דומני, נכנס ללבו דיו-צרכו; שנשמחנו הייתה קיימת קודם שנולדנו. אולם שגם לאחר מותנו היה תוויה — דבר זה לא הזכרתי, אמר, "סוקראטס, אף לא לדעתי שלי, וכנגד זה עומדת עדיין דעה הרבים שהזכיר אותה קפוס לפני שעה קלה; שמא מתנדפת הנשמה עם מותו של האדם, וזה קצת, שהנה מהו שמונע כי אמנם נחוצותה ונוצרה ממקור אחר, והייתה קיימת גם קודם שהיגיעה אל גוף האדם, אך לכשתגיע ושוב תיפטר ממנו — איך תמות גם היא ותכלה?⁴

"יפה דיברת, סימיאס", אמר קפוס, "שכן נראה כאילו הזכר תצו של הטעוץ הזכחה; שנשמחנו הייתה קיימת קודם שנולדנו; ואך יש להוסיף ולהוסיף שגם משנמות, הייה תהיה כשם שהייתה לפני לידתנו, רק כך תגיע ההוסחה לכלל סיום".

"הריכז הדבר", אמר סוקראטס, "גם עתה את תרצו לחבר הזכחה זו אל אותה שהסכמנו עליה קודם לכן; שכל תהי מחמתה מהמתו."

דעתך עלינו אדם הבלי במשהו — היוכל להעלות טעמו של הדבר שהוא בקי בו, או לאו?¹

"בהכרח גמור", אמר, "סוקראטס".

"וכי נראה לך שכל האנשים מסוגלים להעלות טעמם של אותם הדברים שהזכרנו זה-עתה?²

"הלוואי והיה כך", אמר סימיאס, "אולם, אדרבא; חוששני שמתר

בשעה זו לא יהיה עוד איש בנמצא המסוגל לעשות זאת כראוי".

"אם כן, נראה לך", אמר, "סימיאס, שלא הכל בקיאים בדברים הללו?³

"בשום פנים לא".

"אם כן, זוכרים הם את שידעו בזמן מן הזמנים?⁴

"בהכרח".

"ומתי השינו נשמחתינו את ידיעת הדברים הללו? הרי לא לאתר

שהיינו לכני אדם?⁵

"ודאי שלא".

"אם כן, קודם לכן".

"כן".

"נמצא, סימיאס, שהנשמות היו גם קודם לכן, לפני היותן בדמות אדם, בנפרד מהגופים, וחבונה הייתה בהן".

"אם לא השגנו הידיעות הללו בעת וכעונה אחת עם היוולדנו;

כי זה המועד שעוד נשתהיי לננו".

"ניחא, חברי; אך מהו פרק הזמן בו אנו מאבדים אותן? שהרי,

כפי שהסכמנו קודם, לא מלידה הן מצויות בנו; וכי אנו מאבדים

אותן בו ברגע שנשינו? או יש בפיר לקבוע מועד אחר?⁶

"בשום פנים לא, סוקראטס; אמרתי דברים שאין בהם ממש, בלי שהרגשתי בכך".

"אם כך", אמר, "סימיאס, הרי תחתיב תוצאת זו; שאם קיים מה

שאנחנו מזכירים הלוד והזכר בלא הרף; היפה והטוב וכל אותה

הזוהר, ואם אליה מייחסים אהמנו את כל הדברים שנחשפים בתוך שים, בהעלותנו אותה כקנין שכבר הייה לנו קודם לכן, והריהו

דבר שיש לחשוש לו שמא יעלה לו כך, — ואיזה שאין לחשוש לו? ולאחר מכן יש לעיין, עם איזה מין מהשניים נמנית הנשמה ומתוך כך לבטוח בנושמתה, או לחשוש לה?²

”כדבריד, אמר, ”כן הוא.”

”והרי מה שוחרכב, והוא מורכב משבעה, — צפוי שיעלה לו כך, ויתפול באותה דרך בה חורכב? ואם יש דבר שאינו מורכב, הרי הוא רק הוא אינו צפוי שיעלה לו כך, הוא ולא זולתו?³

”נראה לי, אמר קפיס, ”שכך הוא.”

”והרי זה מחקבל על הדעת ביותר; שמה שאינו משתנה לעולם וצומח תמיד בעיני, הוא הוא זה שאינו מורכב, ומה שלא יעמוד בעינו וישתנה תמיד, — הוא המורכב?⁴

”כן נראה לי.”

”נפנה, אפוא, אמר, אל אותם שפנינו אליהם קודם, אותה הזויה שבשאלותינו וחשובותינו הרינו מעלים טעם לקיומה — האם עומדת היא בעינה ללא שינוי, או הולכת ומשתנה? הנה השורה כשלעצמה, היפה כשלעצמה, כל דבר ודבר כשלעצמו בקיצור; כל מה שהוזהר, — האם יתכן בו בזמן מן הזמנים שינוי כל שהוא? או כל אשר לעצמו יעמוד תמיד בעינו, ללא שינוי, בהיותו בעל דמות אחת משלו, ולעולם לא תיתכן בו בשום פנים תמורה כל שהיא?⁵

”בהכרח, אמר קפיס, ”עומד הוא בעינו ללא שינוי, סוקראטס.”

”ומה בדבר היפים המרובים, כגון אנשים או סוסים או נמרים או יפים אחרים כיוצא באלה, — או בדבר השווים או כל הנקי ראים גם הם בשמם של הליו? האם עומדים הם ללא שינוי, אף במתירה גמורה לחלל, יש לומר בפה מלא שממשהו בחינה ובשום שעה לא יעמדו ללא שינוי, לא לגבי עצמם ולא לגבי זולתם?⁶

”אף לגביהם צדקת, אמר קפיס; ”לעולם לא יעמדו בעינם.”

”והרי בהם תוכל גם לנגוע, או לראותם, או לחוש בהם בהוש

שאל קיימת הנשמה גם קודם לכן, ובהכרח הוא שבלכתה אל החיים ובהחיותה אין היא נולדת אלא בהחיות וממנו של המה, — כיצד לא יתחייב בהכרח שתהיה קיימת גם לאחר מותה, לפי שעליה לשוב ולהחיות? גם עכשיו כבר הזכרתי אפוא הדבר שהעליהם, אף על פי כן נראה לי שאחת, וגם סימאס, ברצון תרחיבו עוד את הדיבור על ענין זה, ועודכם מפתחים כפחד הילדים; שמא באמת, בצאתה מן העוה, תנודף ותפור אותה הרוח, כל שכן כשימות אדם בשעת סערה גדולה, ולא במנוח אויר שקט?⁷

וקפיס צחק ואמר: ”נסה ללמדני לקח, סוקראטס, כאילו היינו שרויים בפחד; או מטוב; לא כאילו אנחנו עצמנו מפתחים, — אלא אולי מכחמל בנו ילד המשתד פחדים כאלה. אחר ילד אפוא השתדל-נא להפיג דעתו לכל יפתד מפני המוות כפחד מפני המפלצות.”

”עליכם, אמר סוקראטס, ”ללחוש לו לחשים כל יום ויום, עד שתתפארו בליחושכם.”

”ומניין, אמר, ”סוקראטס, נקח בעל-לחשים שיהא יאה לכן, מאחר שאתה, אמר, ”קפיס, ובודאי יש בה אנשים יאים, ורבים גם שבטי הנבלים, שכולם יש לבלוש ולבקש ביניהם בעלי-לחשים כזה, בלי לחסור ממון או עמל, כיון שאין לכם דבר בעולם שעליו תוציאו כספכם בתכלית טובה יותר. אולם גם ביניכם עצמכם מצויים אחם, לבקש, שאולי לא בנקל תמצאו אנשים המסוגלים לפעולה זו יותר מכם.”

”דבר זה ייעשה, אמר קפיס; ”אך אם לרצון הוא לך — נחזור נא למקום שסטינו ממנו.”

”ודאי לרצון הוא לי; כיצד ייתכן שלא?⁸

”יפה דיברת, אמר.

”ובי איננו חייבים, אמר סוקראטס, ”לשאל את עצמנו שאלה כזאת; כיצד עשוי דבר שכך יעלה לו כסופו ויתפור? ואיזה

אין לעשות שימוש מכחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

יעמדו בעיניכם והיא עצמה הולכת הועה ונכונה ומסתחררת כשכבורה, מאחר שנאחזה במה שעשוי כך?¹ ב"דא"י².

"לאילו שעה שתעיין לעצמה, הרי היא מסתלקת לשם, אל מה שהוא טהור והתה-לעל וכו'-אלמנות ועומד-בעינו, וכבת-בית של זה מתחבר עמנו תמיד — כל שעה שהמיה לעצמה והדבר הוא ברשותה — : ואזי פטורה היא מתעיייה, ועם הללו עומדת אף היא תמיד בעינה, שכן היא נאחזת במה שעשוי כך. והרי מצבה זה נקרא תבונה?³

"לחלוטין", אמר, "למה דיברת ודברייך אמת, סוקראטס?"

"ומתוך מה שנאמר גם קודם לכן וגם עכשיו — לאיזה משני הסוגים דומה ומקורבה הנשמה יותר, ליידיד?⁴

"סבורני", אמר הלה, "שממך מהלך-הדברים הזה יורה כל אדם, אף המטומטם מאין כמותו, כי נכל-וכל דומה הנשמה למה שתמיד עומד בעיניו יותר מאשר לחיפופו⁵.

והנהגו?⁶

"לסוג השני".

"אך התבונננו כבר גם מצד זה, שבהיות נשמה וגוף יחדיו מצוות הטבע לה שיהא עבד ונתין, ולזו — שתמשול ותהא גב-י-רה וגם מבהינה זו — איזה מהשניים נראה לך דומה לאלוהי, ואיזה? — לבן-חלוף?⁷ וכי לא נראה לך שהאלוהי עשוי למשול ולהנהיג, ומה שהוא כן-חלוף? — להיות נתין ועבד?⁸

"כן נראה לך".

"ובכן, לאיזה מהשניים דומה הנשמה?⁹

"ברור, סוקראטס, שהנשמה דומה לאלוהי, והגוף לבן-חלוף".

"עיקר אפוא", אמר, "קיימ, אם מכל האמור נמצא שהנשמה דומה דמיון גדול ביותר למה שהוא אלוהי וכן-אלמנות ומושכל ובעל דמות אחת ובלתי-מתפרד ועומד תמיד בעיניו בלא שי-גי, — ואילו הגוף דומה ביותר למה שהוא אנושי וכן-חלוף ובעל דמויות הרבה ובלתי-מושכל ומתפרד ולעולם לא יעמוד

אחר, אך הללו שעומדים ללא שינוי — נבצר ממך לחפוס אותם בשום דרך אחת אלא בתנאי המחשבה, כאשר חסרי-התואר הם ובלתי נראים?¹⁰

"בכל דבר מדברייך", אמר, "השמעת אמת".

"רצונך, אפוא", אמר, "שנניח שני סוגי דברים: סוג נראה, וסוג בלתי נראה?¹¹

"כן נניח", אמר.

"והבלתי נראה יעמוד לעולם ללא שינוי, ואילו הנראה — משי-חנה תמיד?¹²

"נניח גם זאת", אמר.

"הבה אפוא", אמר: "אנו עצמנו — מה יש בנו חוץ מגוף ונשמה?¹³

"רק הם בלבד", אמר.

"ובכן, — לאיזה סוג מהשניים דומה ומקורב גופנו יותר?¹⁴

"ברור לכל", אמר: "לנראה".

"והנשמה כיצד? היא נראית או בלתי נראית?¹⁵

"לא ליעני אדם, סוקראטס", אמר.

"אולם אנחנו דיברנו על מה שנראה ובלתי-נראה לטבע האדם: או שמה נחכונת לטבע אחר?¹⁶

"לטבע האדם".

"ובכן, כיצד גורסים אנחנו בענין הנשמה? היא נראית או לא?¹⁷

"לא".

"דהיינו — בלתי נראית?¹⁸

"כן".

"והנשמה דומה אפוא יותר לבלתי-נראה, ולגוף — לנראה".

"בהכרח גמור, סוקראטס".

"והרי גם זאת אמרנו מנכל, כי שעה שתעיין הנשמה בדבר-מה ותיוקק לשם כך גם לגוף, בכוח הראייה או בכוח השמיעה או בכוח חוש אחר מהחושיים — שכן עיין בכוחו של חוש פירוש, בכוח הגוף — הרי שאז יסתמנה הגוף אל הדברים שלעולם לא

"לחלוטין".

"והלא אם כך מצבה, תחלק אל תבלתי-נראה הדומה לה: אל שהוא אלוהי ובן-אלהות ונבון, ובהגיעה לשם תהיה שרונה באושר, מטורה מתעיה וסבלות ופחדים ואתה-פרא ושרא פורעניות של בני האדם, ומשל למה שנאמר על מקודשי המיס-טורין, תהא זו באמת מתרועעת עם אלים, לעולם ועד? הכן נגיד, קפיס, או אחרת?"

"כך, בהי' יזוס", אמר קפיס.

"אך-כשתחלק, דומני, מהגוף והיא מואלת וטמאה, באשר הת-רועעה תמיד עם הגוף ואתו שירחה ואהבה, ותאותיו ותעני-גותיו של זה הקסימות עד כדי כך, שדבר לא נחשב לה בגדר אמת, הוין מהנופני שאדם יכול ללששו ולשתות ולאכול אותו ולהדקק לו באהבין, ואילו את הסמי' חסר-הואר, הנחפס למח-שבה ונאחז בפילוסופיה — אותו ריגלה חיתה לשנוא ולגנור למפניו ולבלות ממנו; ונשמה שכך מצבה, הסבור אתה שהיא תפרוש-בטהרה, כמות שהיא לעצמה?"

"בשום פנים לא", אמר.

"אלא, דומני, שהתג בה הנופני, כי משום שהמיד היחה בצורתה עם הגוף והרבה לטפל בו, הצמיחה התחכרות וריעות זו את הנופני לחוד חוכה".

"בדוא".

"ונופני זה, יזידי, יש להניח שהוא דבר מטרית וכבד משקל וארצי ונראה לעין, ואם זה מצוי בנושמה, יכבד עליה משקלו, ושוב היא נגדרת למקום הראה, כפחה מפני הפלתי-נראה ומפני שאלי, והנה כפי שמספרים, משוטטת היא על יד המצבות והקברים, ששם גם נתחילו מעיין צללי גשמות, מראות שאותם וכמותם הצגנה נשמות אלו אשר לא פרשו בטהרה, אלא חלק להן בנראה, ועל כן גם תיראינה".

"כך מסתבר, סוקראטס".

"אמנם מסתבר כך, קפיס, ויתר על כן מסתבר שאלו אינן נשמו".

בלא שינוי, היש בידינו לטעון כנגד זה טענה אחרת, קפיס יקרי, שלפיה אין זה כך?"

"אין".

"וכי מה? באשר אלה הם פני הדברים, הרי צפוי הגוף לכך שיחפרד במהרה, ואילו הנשמה — שתהא בלתי-מתפרדת כליל, או מעין זה?"

"כמובן".

"והרי אתה רואה", אמר, "שבמות האדם, וחלקו הנראה, הוא הגוף, עודנו מוטל בעולם הנראה — הוא אשר נקרא גוידי' — וזהה אף על פי שהוא צפוי להתפרד ולהתפסס ולהתגדף ברוח, לא מיד יארע לו דבר מהדברים הללו, אלא ישתהה זמן רב למדי, אפילו כמות אדם בגלל הפריחה וגופו רבחת, שכן גוף מכוון וחונט, כחונטים שבמצרים, כמעט שישתהה לאין שיעור, וכמה מחלקי הגוף, עצמות וגידים וכל כיוצא בהן, לא ירקבו יחד אחת וכביכול בני-אלמות הם, או לא?"

"כך".

"ואילו הנשמה, החלק תבלתי-נראה של האדם, שהחלכת אל מקום העשוי כמות והוא נכבד, טהור ובלתי-נראה, הארדיס¹⁹ ממש, ואל האלוה הטוב והנבון שיעוד מעט, ברצון האל, יוא גם על נשמתו ללכת שמה, — כלום זו, שכך טיבה וכך טבעה, תפוי ברוח ותאבד מיד לכשתיפרד מהגוף, כמאמר בני המון? ותוקה היא מזה, קפיס יקרי וסימיאס; ואדרבא, כך הוא הדבר: אם היא נפרדת מעמו כשהיא טהורה, ואינה מושכת עמה כל דבר משל הגוף, באשר מרצונה לא היחה לה בהייה כל שותפות אחר, אלא היא ברוח מפניו ונתכנסה לחוד עצמה, כשבכך היא מתאמת בכל עת ובכל שעה — והרי אין זאת אלא שעסקה בפילוסופיה בדרך הנבונה והתאמתה לאמיתו של הדבר בקלות של מיתה; או שמה אין פירושו של עיסוק זה התאמות במיתה?"

¹⁹ האריס, שמו התינו של עולם המחית, נחפרש באטימולוגיה הרגילה בין התינים כ-אאריס, כלומר: בלתי-נראה.

לא מתוך שיתייבאו מזרמה ומשם רע, כאותם רדפי שררה וכי-
כודים שגמעים מהמאות בגלל כך."

"ואמנם לא ידא זה מזרחאי, סוקראטס", אמר קפיוס.

"ודאי שלא, בחיי יוסי", אמר חלה, "ואכן משום כך, קפיוס; אותם שיש בהם דאגה לנשמתם, ואינם מבליים חיותם אגב טיפול בנפושם, — זהו הם נפרדים מכל הללו לשלום ואינם חולכים יחד עם אנשים שלא ידעו משרת דרכם; ואילו הם עצמם אינם סבורים שיש לעשות מעשים מנוגדים לפילוסופיה ולגאולה ולטי-
הור שהם מעשה ירידה של ה, ולכן חולכים הם אחריה ככל אשר
מתח.""

הביצד, סוקראטס?"

החני ואגיד לך", אמר. "משכן חובבי החכמה מכירים לדעת, כי עד שהפילוסופיה ליבלה לידה את נשמתם, היתה זו ממש כבולה בנות ודבוקה אליה, והוכרחה להמבונן בערו בדברים כפער שבמה, ולא התבוננת כמות עצמה, והיתה מתגלגלת אנה ואנה בסבלות גמורה. ותנה הפילוסופיה הפינה כי חזקה השפכה הזאת אינה אלא מעשה התשוקה, והכלוא עצמו מטייע בכל כוחו להסתגרותו בבלא! — וכפי שהתחלתי לומר, מכירים חובבי החכמה לדעת שנושמתם שרודה במצב זה שעה שהפילוסופיה מקבלתה לידה, והנה היא מעודדת אותה הלך ועורר ומנסה לשחררה, בהראותה כי ההסתכלות בעד העיניים — מלאה מת-
מית היא וכו' זו שבעד האוזניים ושאר החושים והיא משדלת את התשמה שתפרש מאלה, במידה שאין הכרח לחודקק להם, ומער-
רדת אותה שתתלכל ותתכנס לחור עצמה, ולא תאמין אלא לה עצמה, בכל דבר ודבר שתרצוה, — היא עצמה את הדבר עצמה. אך דבר שהיא תראה מכותם של כלים אחרים, והוא שונה בכל אשר ימצא בו — דבר כזה אל נא יהא אמה לדידת, שדבר מעיד זה הריהו מוחש ונראה, ואילו מה שהיא עצמה רואה — הריהו מושלל וחסר-תואר. ונשמת הפילוסוף, תאמיה, אינה סבורה שעליה להתנגד לאותו שיתחרר, ולפיכך היא נמנעת כמיעט

תיהם של המוכיבים, אלא של הגורועים, ובמודדים שנגזרו עליהו זה ותנוגת את הדין על דרכי הקודמת שרעה היתה, והן נודדות עד אשר תיכלאנה שוב בגוף, מתוך השוקתן ליסוד הנופני המלווה אליהן, וכפי שמסתבר, הן נבלאות בדפטי חיים מעיין אלה שלהם נתמכרו בחייתן."

"למה אתה מתכוון בכך, סוקראטס?"

"למישל כל שהתמכרו לחוללות ולפריצות ולשיכרה, ולא נהדרי באלה, מסתבר שהתלשנה צורת המורים, ובהמנת כוננא בהם.

או אינך סבור כך?"

"אכן, מתקבלים דברייך על הדעת."

"אך אלה שהעדיפו מעשי עוולה ועריצות וגו' — צורת ראבים, נצנים ואיית, או לחיבה, נאמר, תלכנה שכמותן?"

"מן חסמים", אמר קפיוס, "לצורות נאלו."

"ובכך", אמר חלה, "ברור שגם יתר הנשמות חולכות כל אחת אל תהומת לאורח חיות?"

"אל תהומת לאורח חיות?"

"ברור", אמר; "אלא מה?"

"הנהגה", אמר, "המאושדות שבהן, ההולכות אל מקום טוב ביותר, הן אותו שעסקו בסגולה העממית והתכרחתית, הנקראת ישוב-
דעת וצדקה, והנקנית מתוך הרגל ואימוה, בלי פילוסופיה ומחשבה."

"כיצד הן מאושרות ביותר?"

"משום שמסתבר שהגענה שוב אל מין העשיי כמותן, תכרתי ומהנהג, אולי של דבורים או צרעות או נמלים, או אולי שוב אל אותו מין אנשי, ותהינה לאנשים מחתנים."

אחת מן אלו, ותהינה לאנשים מחתנים?"

"כל מסתבר."

"ואילו לתיעד לדמות אליהם — לא ניתן לאדם שלא עסק בפילי-
סופיה, ושלא נחלק בטחוד גמורה, אלא לחובבי החכמה בלבד.

ומסעם זה סימאס חכרי וקפיוס, נמנעים תפילוסופים תאמיתיים מכל האות הנגוף ומבליצים ואינם מתמכרים להן, ולא מתוך חשש לחורבן ביתם ולעוני, מדרך תמרובים ואחבי תביע, אף

היא עצמה להחמכר שוב להנאות וליסורים ולחזור ולכבול עצמה, בעשרה מעשה שאין לו קץ, היפוכו של מה שעשתה פנילופי בחתירה אש אשר ארנה. לא, היא תשכך סערות אלו תלך אחרי שיקול-דעתה ולא תסטה ממנו עולמית, ובהתכוננה כמה שתא אמיתי ואלוהי ואינו במרד תשעה, בותרת היא להיות בדרך זו כל-עיר היא חיה, ולכשתמות — תגיע אל מה שתוא קרוב לה משבע ועשוי כמות, והיפטר מתלאות אנושי. ומתוך שניזונה כך, הרי מובטח לה, סימלא וקפיס, שלא תפחד שמה בשעת פטירתה מן הגוף תגדף ותפוז במשב תרוחתי, ותגו ולא תהיה עוד בשום מקום."

אחרי דבריו אלה של סוקראטס שררה דומה שנתמשכה זמן מרובה, וסוקראטס עצמו, כפי שצאח לעיני, עוד הרהר כמה שנאמר, והוא הדין במרבה הבורחני. אולם קפיס וסימלא שוחחו שיחה חטופה איש עם רעהו, וסוקראטס ראה אותם בכך ושאל: "מה? הנראה לכם שהדברים לקויים בהסר? ואמנם עוד בתם מקום להשדות וטענות מרובים, למי שעומד לסיים את הפרשה כולה, לפי צורכי של הענין, ובכן, אם זנתם במשהו אחר, לא אמרתי כלום. אך אם התקשיתם בדבר מהדברים הללו, אל תחסכו לדבר, ולהשמיע את הדעה הנראית לכם יותר, וגם לקרוא אותי לעזרה, אם אתם סבורים שיחד עמי תמצאו דרככם ביתר רוחה."

וסימלא אמר: "אכן, סוקראטס, אידי לך נכונה, שנינו מתקשים מכבר, ואיש דוחף את רעהו ומעוררו לשאול, כיון שאנו משי-תוקקים לשמוע תשובתך, אך חוששים להטרידך, שמה יביא לך הדבר מורת-דעות, כשל צרת תשעה."

והוא שמע, צחק חרש ואמר: "אבוי, סימלא! אמנם יקשה להי-גיס בלב שאר בני אדם כי מה שאירע אינו צרה בעיני, אם אף בלבכם אינני יכול להכניס זאת, ואחם חוששים שמה אתיה כעת נוח פחות משחיתתי בחיי הקודמים, ואשר לנבואה, מטהבך שבי-ענינכם גרוע אני יותר מהכובדורים אשר בהרגישם כי עליהם

יכולתה מהתענוגות, החשוקות והיסורים, בשקלה בדעתה שאדם אשר ייחנה או יסדד או יתאוה מאד מאד — באה עליי פורענות גדולה יותר מפורענויות אלו שחוששים לזן ברגיל כנון שיהיה או יפסיד כספו מרמת תאוותיו, שכן פלי שיחן לעצמו חשבון על כך, באה עליי אותה פורענות שאין למעלה ממנה."

"ואינו היא, סוקראטס!" שאל קפיס.
 "עם שתייחנה הנאה יחירה או תצטער על דברי-מה, אף מוכי רחה נשמת כל אדם שתניח, כי מה שגורם במידת רבה ביותר לאותן היפעלויות, הריחו גם ברוך מכל ואמיתי מכל, ולא היא שהלא להיפעלויות אלו גורמים הדברים הנראים: או לאו?"

"בוודאי."

"והרי, אב, היפעלות זו נפבלת הנשמה בידי הגוף בכל שאין כמותו לחזקה?"

"הלכיד?"

"כיון שכל הנאה הנאה וכל צער וצער כאילו יש בידם מספר בו הם מסמלים את הנשמה אל הגוף, להקנה ולעשויה גופנית, עד שאמת יתא לדידה כל מה שהוא אמת בעיני הגוף, שכל מתוך שהשתה עצמה עם סברות הגוף ושמתחילו, הריקת נאלצת, כמדור מני, לשמה עצמה, גם בהליכותיו ומחונותיו, וסופה שלפועלם לא תרד שאולה בסתרת, ומלי צאחה מהגוף עודנה מלאה גוף, ולכן חשוב ותשקע על מחרה לתוך גוף אחר ותצמח בו כורע, ומכיון שכן, לא תיכח להחמכר עם מה שהוא אלוהי וטוהר ובעל דמות אחת."

"ונכונים עד מאד, סוקראטס!" אמר קפיס, "הדברים שהשמעת," "יהנה מטעם זה, קפיס, מתקנים ואמיצי-לב חים האנשים החוכ-בים את החכמה בדרך הישרה; לא מאותם הטעמים שבפי בני ההמון; או שמא סבור אחר כמותם?"

"ודאי שלא."

"כמובן, אלא כך תשקול בדעתה נשמת איש-פילוסוף, ולא תהיה סבורה שאמנם על הפילוסופיה לשחרר אותה, אך אב כד יכולה

שלא אמרתי בשעה זו את אשר נראה לי. שכן, סוקראטס, כשאני מעיין במדובר, בניני לביך עצמי או במקד עם קפסי הלז, נראה לי שהדברים לא הזכירו די צרכם.

וסוקראטס אמר: "ואולי, חברי, הצדק אחר. אך הנד-נא לי:

מאיין בחינה לא תוכחו לך די צרכם?"

"מפתיחה זו", אמר הלה, "שגם על הארמוניה וקמרוס ומתירי אפטר היה לימד אותו הדבר עצמו: כי ההארמוניה שבמתרוס המסוון הרייתי דבר בלהי-נראה הסר-גוף ויפה בתכלית היפי ואלוהי, בעוד שאמתרוס המיתרים הם גופים ומורכבים ואר-ציים וממשפחתו של מה שחוא בוחלוי, וכאשר ישבור אדם את המתרוס, או יחתוך ויקרע את המיתרים, הרי אפשר יהיה להר-כיה כבאותה שיטה שנקטת, שבהפרה עוד קיימת הארמוניה זו ולא אכזה; שהרי לא ייחזק בשום מנין שהמתרוס עוד יחא בנמצא אחרי קריעת המיתרים, וכן המיתרים עצמם, אף על פי שבני-חלוקי הם, ואילו ההארמוניה האחד, ותאבד בטרם יאבד מה שחוא בוחלוי, אף על פי שחוא מנינו ומשפחתו של מה שהוא אלוהי וכד-אלמות; אלא, אפשר היה לטעון, הפרה הוא שההארמוניה עצמה חרה עוד קיימת במקום מן המקומות, וקודם שהיפגע — ייקבץ חוץ והמיתרים, והלא דומה עלי, אמתו בנושמתו דבר מעין זה, ובהיות גופנו כאילו נמתח ומתוחק בצלי החם והקר והיבש והלח וליצא כאלה, הרי נשמתנו היא מיוזגם ותיאומם ההארמוני של חללי, שעה שיתמזגו אליו עם אלו מייגה יפה ומדודה; ואם הנשמה היא, אפוא הארמוניה, ברור כי שעה שנמתחת או שאר פורעניות מרפות או מותחת את גופנו יתר על המידה, מיד תאבד הנשמה בהכרח, אף על פי שאלוהית היא מאין כמות, לשם שהאבדה התארמונית האחרות, אלה שב-ציללים וביצירות האמנים, ואילו שרידיי של כל גוף יעמדו זמן מרובה, עד שיישרפו או יירקבו, ובכן, ראדה-נא מה נגיד כנגד תמיך-דבריים זה, לכשיטען הטוען כי הנשמה היא מיוזג היסודות

למות, ישירו שרירים מרוגזים ויפסי יותר משהיו שרירים קודם לכן, מתוך שמחת שדים עומדים לתמיץ לאותו אלוה שחם משרי-חיו, ואילו בני האדם, מתוך שחיים מפני המצות, משקרים גם בדבר הברבורים ואומרים שחללי סופדים על מותם ושרים מתוך צער, — ואין מעלים ברעתם כי שום ציפור אין דרכה לשיר ברעב או בצינה או בכל צער אחר, אף לא החמור הסנוי גיה והדוכיפת, שעליהם אומרים כי ישירו שרירי קינה מתוך צער, אך לדעתך, לא אלה שרירים מצער ולא הברבורים, אלא כיון שחם משחייכים, דומני, לאפלוז, הרי יש בהם משום נבואה, וברעתם מרדאש את הטובות שבשאל, ישירו ויתענגו באותו יום במידה יתירה, שלא כקודם, וגם אני עצמי הריני, כפי שנדמה לי, חבר לכרבורים בעבודת האל וכותני של אותו אלוה, וגם אותי זכית ארזי בנבואת, לא מוחת משונת את חללי, ולא אסי תלק מהחיים ברוח נבואת יותר מזהם, מכאן שעליכם לדבר ולשי-אול ככל אשר בראצונכם, כל עוד מניחים לנו האחד-יעשר של אתונתי."

"טובים דברייך", אמר סימיאס, "ואגיד לך את ספקותי, וגם חלו יאמר מבהינת מה אין הוא מקבל את הדברים שנאמרו, שכן נראה לי, סוקראטס, בעניינים אלו, מה שאליו נראה גם לך; בחיים שאנו חיים עכשיו, אי אפשר או קשה ביותר לדעתם על בורים; אך מי שלא יבדוק את הנאמר באותם העניינים בדרך היטב, אלא יאמר גואש בטרם יכלה לעיין בבעיה מכל צדדיה — הריהו גבר רספדרוה מאוד מאוד, שכן בעניינים זהם חייב אדם באמת מאלה; או שילמד טיבם מפי אחר, או ימצאנו על דעת עצמו, או — אם זה מן הנמנע — יטול את הטוב שבהייתי אנשי, ואותו הניתן לפירוד פחות מכל, יפליג על גביי כעל גבי רפסודתה בסכנות מימי החיים, אם לא יעלה בידי לעבור בהם ביתר בטחון ובפחות סכנה על כל-שייט חוק יותר; על גבי תמיך אלוהי, והנה גם עכשיו אשאל ולא אבוש, מאחר שאחא עצמך מצוה אותי על כך, ולא אתרים כלפי עצמי בעתיד לבוא

שואל: מה מאריך ימים יותר, אדם או בנד אשר משתמשים בו ולובשים אותו? ואם ישיב הלא שאדם מאריך הרבה יותר, יהא סבור כי תופח הדבר שבטראדי וטראדי נמצא הזאם שלם, מאחר שלא אבר חספס שהיא קצרי ימים יותר ממנו. אך דומני, סיי מיאט, שלא כך הדבר. שכן עיין נא גם אתה בדברי. הלא תמימה תהיה טענה זו בעיני כל העולם. שכן אותו אורג ארג לו ובילה הרבה בגדים כאלה, והאריך יותר מאתם הרבים, אך פחותה דומני, מהאחרון, ואף על פי כן אין הזאם נמצא מתוך כך גרוע וחליש מבנד, וסבורני שאותו המשל עצמו אשר להמשיכו על הנשמה ביחסה אל הגוף, ודומני שבפדק יוכל אדם לטעון בעני ינים, שאמנם הנשמה מאריכה ימים יותר, והגוף חלש הוא וקצר ימים ממנה; אבל יוכל לטעון, כל נשמה תבלה גופים רבים, כל שכן כשתחיה שנים הרבה, והגוף הוא שרירי כרימת ויאבר בעוד הזאם חי, ואילו הנשמה מחדשת באריגותה מדי פעם בפעם את תבלי. והרי מתוך כך יתחייב שבשעת אכדן הנשמה תדיתה לבושה באריג האחרון, ואותו בלבד תקדים באבדנה, ולאחר אכדן הנשמה מובילא יופיה הגוף את חולשתו הטבעית, וירקב ויכלה עד מהרה, ונמצא שאותה הזכחה אין בה עדיין כדי להביטיה כי לאחר שנמות, עוד תחיה נשמתו באשר תחיה. כי אפילו יוחר אדם למי שטוען כדברך ויחורקים נוספים, ויודת לו שלא רק בזמן שלפני לידתו היו נשמותיו קיימות, אלא אף זאת שאין כל מניעה, כי גם לאחר מותו עוד ישנו והחייה נשמה תיחם של אחרים, והן שוב תיוולדנה והמתנה עוד פעמים רבות. — שכל כך חזקה הנשמה מטבעה, עד שתוכל לעמוד בלי דוח הרבה; גם המודה על כך לא חייב עדיין שהיא איננה נרפיה כלל בלידות המרוכות הללו, ולא האבר בסופו של הדבר אכדן גמור באחת המימות; ואילו את המיתה הזאת והפרדת הגוף שמבטיאה כליה גם על הנשמה. — כך יטען חזונו, — אותה לא יכיר שום אדם, מאחר שנבצר מכל אחד מאתנו להרגיש בה, ואם כך הדבר, הרי כל הכוונה במוטו — בטחוני יהא חסר-

הגופניים והיא האובדת ראשונה באותו ענין שקורארים לו מוח" וסקורטס הניסו, כפי שהיה רצון, בעיניו פקוחות לזיוחה, ואמר אגב חידו; "סימיאס עורק בדרישתו, ואם יש בכפס אחת מהיר-צעה יותר ממני, מרוע אינו משיב? הלא נראה כי הלה תקף את הענין תקיפה שאינה של מה בכך, אך דומני שבפטרם נשיב, יש לשמוע גם את קפיס, מה טענתו שלו כנגד המדובר, למען נרוויה שהיה להרחק בתשובתו, ולאחר שנשמע את שני-הם, נסכים עמהם: אם נהיה סבורים שיש נעלימת-מה בצליליהם; ואם לאו, כבר נהיה מוכנים להגן על הגיון הדברים שאמרנו, אך זהה הגידי-נא, קפיס" אמר; "מה הוא הדבר שהדריך את מנחתך?"

"ובכך", אמר קפיס, "אגיד לך; לדעתך, עדיין עומד הענין באותו המקום עצמו, ויש לטעון כנגדו אותה הטענה שהשמענו קודם לכן, שכן אינני חוזר כי מהדידתי כי הזכחה זו, שנשמנתו היתה קיימת גם קודם שתגיעה אל הדמות הזאת, היתה מלאת חן, ואם מותר לי להגיד זאת, אומר כי דבר זה הזכה למעלה מכל ספק; לא כן, לדעתך, לגבי הזכחה שגם לאחר מותו עוד תחיה הנשי-מה באשר תחיה אמנם אינני מסכים עם טענתו של סימיאס, כאילו אין הנשמה חזקה מהגוף, ולא תאריך ימים יותר ממנו; ומשום מה, אפוא, תהיה טענתו של אותו הגידי-דברים, עודך שרירי בספקות, כשאתה רואת שאחרי מות הזאם קיים עדיין חלקו החלש יותר? וכי לא נראה לך שבחכמת יינצל כאותה שעה החלק המאריך ימים יותר מזה? אך עיין נא במה שאני משיב על כך, אם יש ממש בדברי. וגם עלי להזדקק, כנראה, למשל מן המשי-לים, כפי שהגה סימיאס. שכן דומה אותה חוסכה בעיני, כאילו אחרי מותו של אורג זקן חיה אדם מוכיח באותה דרך עצמה, שלא אבר הזאיש, אלא נמצא שלם במקום שהוא נמצא שם ולראית חיה מביא את תבנד שליבש וארג אותו כמו ידיו; שתנה זה נמצא שלם ולא אבר; ומי שלא חיה מאמין לו, אותו חיה

ולאחר שבאילו ברחם מהמלכיה ונוצחנה קרא לנו שנחזור ועיר
 ודנו ללכת בעקבותיו ולעית בדברים יחד אהו.
 אכר ארסס : כיצד ?

פידיון : הנני ואספר לך. שכן הייתי יושב לימינו בצד המיטה
 על שרפרא, ומושבו שלי — המיטה — היה גבוה הרבה יותר.
 והנה ליטף ראשי, קיבץ בידו את השערות שבעורפי — שכן
 רגילי היה כשנדדמן לו הדבר, לשחק בשערותי. — ואמר : "ובכן,
 מתוך פידון, אולי תנוה שערותיך?" הופת האלף.
 מכך מסתבר, אמרתי, "סוקראטס".

לא — אם בקולי תשמע.
 גאלא מה ? אמרתי.

"היום", אמר, "אנו אני שלי ואתה את אלו שלי, אם ימות
 עלינו והגיון-דברינו ולא נוכל להחיותו. ואני, לו אני תחתך,
 והגיון-דברים זה היה נשפט מידי, הייתי נשבע כשכונת אנשי
 ארגוסי : אם אנדל שערי עד שאחדש את הקרב ואנצת דברם
 של סמיאס וקפיס".

גאלס, אמרתי, "אומרים שגוד שנים לא יעמוד גם היראקי
 גאף אותי", אמר, "קרא לעצמתך, ואתה לך איאולאוסני, עד שלא
 תשקע השמש".

"ובכן", אמרתי, "הנני קורא אותך לעזרה, לא כהיראקליס, אלא
 כאיאולאוס הקורא את היראקליס".
 גאיז זה משנה כלום, אמר. "אך קודם כל ניהור-נא שלא יקרה
 אותנו מקרה מהמקרים".

כילמר : לאה אפל, לטי המנהג החדש.
 ב לאחר הנסחה בקרב עם הספארטאים בשנת 464, על פי המסופר
 בהיסטוריה של הודודוס (ספר א, פרק 62), שבועות חזיה שאיש מהם
 לא ינהל שער, ושום אשה לא תחפש בזהב עד שלא יחזור ויכבוש
 את תריאה, שהספארטאים כבשו מידם.
 ב בן אחי של היראקליס, שאותו קרא לעזרה, שעה שכמלהמתו עם
 המתח הולנצי הותקף גם ע"י פריס גויל.

תבונה, כל עוד אין בינו להוכיח כי הנשמה תהא בת-אלמות
 לעולם, ולא יחול עליה כליון. שכלי הוכחה כזאת מלי כל העומד
 למות מוכרח לחשוש לנשמתו, שלא תאבד הפעם בהחיה זו מן
 העוין אבד גמולו.

וכילנו שומעי דבריהם, שרויים היינו בעיניים בהרגשה בלתי
 נעימה — דבר שלאחר מכן סיפרנו איש לדעתו — משום ששוב
 הפקיענו מהבטחון שתדברים הקודמים נטעו בלבנו, ועירערנו
 את אמונו לא רק במה שנאמר לפני כן, אלא גם במה שהיה
 עתיד להיאמר לאחר מכן — שמא אמתו דיינים של מה בפר,
 או שמא הענין עצמו אינו ניהון להכרעה.

אכר ארסס : בתבי גאלס, פידון, אני מבין לרחובם שהנה
 לאחר ששמעתיך עכשיו, עומד גם אני לשאול עצמי את השא
 לה : "ובכן, מהו הגיון-הדברים שעוד נבטח בו ? הלא זה שהשי
 מינו סוקראטס, ככל שהיה עשוי לקנות את הלבבות, עכשיו
 נתערער כוחו ?" שכן, עתה, ומדי שמעי אותך, חוקף עלי כמפלא
 מאמר זה : שגשמתו היא מעין הארמוניה ; ושעה שנאמר כעת
 היה דומה עלי כאילו הוא מוכיר לי, כי זאת הייתה דעתי גם
 קודם לכן. ומאוד מאוד זקוק אני, כאילו מלכתחילה, להוכחה
 חדשה ושובה מהראשונה, שתכניס בלבי כי נשמת הפכה לא תמות
 יחד אהו. ספר נא, אמא, בתבי זיוס : כיצד המשך סוקראטס
 בהגיון-דבריו ? וכי הוכחה גם בו — כדרך שסיפרת עליכם —
 מעין מורתי-רחה, או לא והוא בא בשלוות נמש לעזרת הדברים
 שהשמיע ? והייתה עזרה זו מספקת, או לקויה ? ספר לנו הכל,
 ודייק ככל אשר תוכל.

פידיון : אכן, אכירקראטס, פעמים רבות הפליא אותי סוקראטס,
 אך מעולם לא הערצתיו כבאותה שעה, ואולי אולי חלמה בכך
 שהייתה לי תשובה בפניו. אך יותר מכל נמלא בעיני כיצד בתחיל
 לה שמע את דברי הצעירים דרך רצון ואדיבות והערצה ; ולאחר
 מכן : מה חדה הייתה התחשנות, בה הבין למצב שהייתי שרויים בו
 מנחת הדברים שהושמעו ; ולבסוף : כיצד היטיב לרפא אותה.

"כל מסתבר" אמרת.
 "אמנם מסתבר כד" אמר. אבל לא מבהירה זו דומים הגיוני-
 הדברים לבני האדם ואך בשאלת הולחתי לנא, והלכתי אה-
 ריך; ואילו העז השחה שבה הוא שיש אשר בלי בקיאות
 בהגיוני-הדברים יבטה אדם בהגיון אחד שאמה הוא וכעבור
 זמן קצר יראה בעיניו לשקר, בעוד שלעתים — אמנם שקר
 הוא ועתים — אינו כך; וכך דרכו בשני ובשלישי. והרי ידעת
 שהעוסקים באומנות הסחירה סבורים שבסופו של הדבר החכימו
 מאין כמותם, והבינו לבהם כי לא בשום ענין מהעניינים ולא
 בשום הגיון מהגיוני-הדברים יש איזו בקיאות שהיא ואיזה קיום
 שהיא. אלא הכל מתהפך מעלה-מטה, ממש כמיני האיורופוסים,²⁵
 ולא יעמוד אף רגע במקום אחד".

"אמרת דברים", חשבת לי, "שכולם אמתי"
 "והלא פידון", אמר, "עצום יהיה המעשה אם אמנם יש הגיון-
 דברים אמיתי וקיים וניתן-להבנה, ואילו לאחר שידמנו לו
 לאדם הגיוני-דברים, שעתיים ייראו בעיניו כאמת זעמים — שלא
 כאמת, — לא ימצא את האשמה לא בעצמו ולא בחוסר בקיאותו,
 אלא יתפס לדוג, וישמח בסופו של הדבר לגלג את האשמה מעל
 עצמו אל הגיוני-הדברים, וממילא יבלה את שאר ימי חייו
 כשהוא שואג ומגדף את הגיוני-הדברים, ונישלה ממנו האמת
 ותלדעה של מה שקיים?"

"בה"י זי"ס", אמרת, "ודאי יראה זה דבר עגום"
 "קודם כל", אמר, "ניזהר, אפוא מנך, וכל נפתח פתח בנשמתנו
 לאותה דעה, כאילו הגיוני-הדברים איז בהם שום בקיאות; אלא
 זאמ נבנים לנשמותינו: שאנו עצמנו איננו נמצאים עדיין בקי-
 הבריאות, ועלינו להתאמץ ולהשתדל שנהיה בריאים, אמה וכל
 האחרים — למען שאר ימי חייכם, ואני — למען תמות הנה
 גופא, כאשר נראה שלגבי עצים הענין הזה איננו נוהג מנהג פרי-
 25 המצייר היפי בין האי אורביאה והחוף הכיאוטי, שפיתו תורופה
 מתחלף בני.

"והוא?" שאלתי.
 "שלא תהפוך", אמר, "מיסולוגים",²⁶ כאותם התופסים מיסאנתה-
 פסיס.²⁷ שהר"י, אמר, "לא יתכן שתארע לאדם רעה גדולה מזו
 שישנא הגיוני-דברים, ומיסולוגיה מתחזה באותה דרך עצמה
 כמיסאנתה-ולפיה, שכן המיסאנתה-ולפיה נכנסת ללב אדם מתוך
 שבטה בחכרו בטחון גמור וכלי בקיאות, וראה את ההוא אמיתי
 ובריא וזאמן מכל וכל, וכעבור זמן קצר ימצאנו רשע וכוהדני,
 וכך יעלה לו שנית באדם אחד, ומי שכך יארע לו פעמים הרבה,
 באלה שראה אותם מקורבים ומחוברים לו מאין כמותם, הרי
 בסופו של הדבר, מרוב פגיעות, ישנא הכל וראה סבור שבשום
 אדם אין שום בקיאות משום בחינה, או שמא לא הרגשת עדיין
 בכך?"

"בוודאי", אמרת.
 "וכל אין זה", אמר, "דבר-חרפה, וכרוך הוא שבלי שום בקיאות
 בענייני האדם ניסה הלה לשאת ולתת עם בני האדם? שאילו
 היה עושה כן מתוך בקיאות, היה סבור כחיותו של הדבר; כי
 הן החוננים מאד הן הגרוועים מאד — מועטים הם והבני-
 ניים — מרובים ביותר".

"הליצ'ר?" אמרת.
 "כמור", אמר, "במטנים מאד וגדולים מאד, וכי יש, לדעתך,
 דבר נדיר יותר מלמצוא אדם או כלב או משהו אחר, שיהא גדול
 עד מאוד או קטון עד מאוד? או גם מהיר או איטי, מכווץ או
 יפה, לבן או שחור? או שמא לא הרגשת בכל שהמקורים דמיוני-
 ניים בכל אלה נדירים הם ומועטים, ואילו הכינוניים — שפיתים
 זעירים?²⁸
 "בוודאי", אמרת.
 "וכי אינך סבור", אמר, "שאם תיערך תחרות רשעית, יתברר גם
 כפאן שהצמיעינינים פה מועטים עד מאוד?"²⁹
 26 שונאי שיתות פילוסופיות.
 27 שונאי אדם.
 28 מתחלף בני.

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

שיניהם הסכימו כי כן הוא.

"ובי" אמר, "כל הדברים שנאמרו קודם לכן אין מתקבלים עליכם, או מקצתם תקבלו, ומקצתם — לאו"י

"מקצתם" אמרו, "ומקצתם — לאו"י.

"ומה דעתכם", אמר, "על אותו הגיון-דברים בו טענו כי הלי-מוד — וכירה זוא, ומתוך כך מחתיב לגבי נשמחנו, שכבר היתה במקום אחר, קודם שנכבלה בגוף?"

"אשר לעצמנו" אמר קפיס, "גם אז הפליאה הוכחה זו לקחה את לבי, וגם עכשיו אני שומר לה אמונים מאין מוח"י.

"אכן" אמר סימיאס, "אף אני כך, ומאוד ייפלא בעיני, אם בזמן מן הזמנים תחיה לי דעה אחרת באותו ענין"י.

וסקראטס אמר: "אלה, אישי האורח בו היצי, בהכרח שתהיה לי דעה אחרת, אם אמונם תחמיר כל אחת. אמונת שהאמונות דבר מורכב היא, ותנשמה מורכבת כמעין הארמוניה מתיסדות שנמחמו בגוף וכוונתו בינם לבין עצמם. שה"י בודאי לא תודה בלב"י עצמו, אם תאמר שקודם תורכבה הארמוניה, בטורם יהיו כומצא אותם התיסדות שמהם תורכב. כלום תקבל זאת?"

בשום פנים לא" אמר, "סקראטס"י.

"וכי מרגיש אחת" אמר, "שכך יוצא מדבריו, כשאתה טוען כי אמונם קיימת הנשמה גם בטורם תגיע אל דמות אדם וגוף ואילו היא מורכבת מדברים שעדיין לא באו אל העולם? שכן משל תהאמוניה אינה דומת כלל לנמשל: הרי מקודם יוצרו הקטרוס והמיקרוים והצלילים שאין בהם עדיין התאמה, ולאחרונה — מורכב תהאמוניה, והיא תאכל לראשונה, וכיצד תשמיע מאמר ותראת והיא אנכ התאמה גמולין?"

בשום פנים לא" אמר סימיאס.

"הרי" אמר הלה, "אם יפה התאמה לאיזה מאמר שזוא, יפה היא לזה שעניינו הארמונית"י.

"אמנם היא יפה לך, אמר סימיאס.

"והלה שתשמעת" אמר, "חסר התאמה, ראה-נא, אפוא, באיזה

לוסוף, אלא כמי שמחוסר-חינוך לחלוטין; בנצחנות. שכן גם אותם חסרי-חינוך, בהחיותם על דבר-מה, לא איכפת להם טיבו של הענין הנדון מהו, אלא רק על כך הם טורחים, שעצמותיהם תתקבלנה על דעת שופעיהם, ואני, דומני, נבדל מהללו רק במדינה זו: אני טודה שומעצמם, כאן יהיו סבורים שתאמת היא כדברי — אולי דרך אגב יקרה גם בדבר הזה — אלא שאני עצמי אחיה סבור כל, ככל האפשר, שתנה, חברי ויקירי, זה ש"י קול דעתי, וראת-נא את מידת האנוכיות שבו: אם דברי אמת הם, בדין שאאמין בהם, ואילו אם אין לי למת אחריה, הרי לסחות לא אחיפת פרק זמן זה שלפני מותי, ולא אחיה לטורח רב על הנמצאים עמדי, ואותה סכנות לא תעמוד בי זמן מרובה ולא תחיה אפוא, בחזקת רעה, באשר עוד מעט תעבור מן העולם יחד אתי, וכבוד ציודי וחי" אמר, "סימיאס תקשים, הדיני פונה אל דינונו, ואחם, אם בקולי תשמעו, תחנו דעתכם אך במעט על סוקראטס, אלא תרבה יותר על האמת, ואם תהי סבורים שאמת בני — מסכימו עמי, ואם לאו — עמדו כנגדי בכל לשון של ויכוח, לכל אשלה מרוב שקיודתי אתי, ואחם גם יחד, ולאחר מכן אסתלק מכם כהסתלק דבורה, בהשאירי בכם את עוקצני.

אך הנה ומתקדם" אמר, "ודבר ראשון: הזכיר לי טענותיכם, אם יתברר שאינני זוכר. שהרי סימיאס, כמדומה לי, מפסק וחושש שמא הנשמה, אף על פי שאלמותה, היא יותר מהגוף ויפה ממנו, תקדים ותאבד לפניו בחייתה משבעה מעין הארמוניות, ואילו קפיס אמנם יותר לי, כנראה, בכך, שהנשמה מאליה מיס יותר מן הגוף, אלא שלדידו נעלם מכל אדם; אם לא זה הגוף האחרון שהנשמה זוחמתו עכשיו, לאחר שכבר הריבה לכלות גופים מרובים, ואם תפעם לא תאבד גם היא עצמה; ודווקא זה הוא המוות, לדידו: אבד הנשמה; שהרי תגוף אנכי תמיד, בכל עת ובכל שעה, הלא כך טענתם, סימיאס וקפיס, ואלה הדברים שעלינו לעיין בהם?"

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

יותר הארמונית ובמידה רבה מתבררת, ואם פחות ובמידה חסילה — תוא פחותה וחסירה?²
"בודא"י"

"וכי יש בדבר הזה גם בנשמה, ואף במעט מן המועט חזיה אמת נשמה יותר מתבררת, ובמידה מרובה ממנה, או פחות, ובמידה חסירה?"²

"בשום פנים לא" אמר.

"הבה, אפוא, אמר, 'בה"י זיוס: הרי אומרים על נשמה אמת שיש בה תבונה וסגולה טובה, והיא טובה, ועל שניה — שיש בה ספליה ושתיהות, והיא רעה? וכי יש אמת באמירה זו?"
"ודאי שיש בה אמת"

"ואותם המניחים שהנשמה היא הארמונית — מה הם, לדידם, הדברים הללו המצויים בנשמות, סגולה טובה וקלקלה? האם סוג אחר של הארמונית והוסדר-הארמונית? והנשמה הטובה הותאמה הארמונית, וכחך עצמה (שתארמונית היא) מצויה הארמונית שניה, והרעה לא הותאמה עצמה הארמונית, וגם אין בה הארמונית שניה?"²

"אין כפי תשובתך, אמר טרמיאס, אך ברור שהמניח את התנחה הזו, יטען טענות מעין אלו."

"אלם כבר מוסכם בינינו, אמר, 'ששום נשמה אינה נשמה יותר או פחות מתבררת, והסכמה זאת פירושה?' ששום הארמונית אינה הארמונית יותר מתבררת, ולא במידה מרובה ממנה, ואף לא פחות מתבררת ובמידה חסירה?' לא כן?"
"בודא"י"

"הנה הארמונית, כאשר אינה הארמונית יותר או פחות מתבררת, לא הותאמה לא יותר ולא פחות מנו; האם כך הוא?"²
"כך"

²² כלומר: אם הנשמה היא הארמונית.

²³ וכבר מסקנה זו, אין הוצע סובלמה; ויש בה כרי לסתור את "היסוד חסר" ה"ל. מפאן ואילך — סתירות גופניות.

מזהשנים אחר בתוך: שהלימוד הוא זכירה, או שהנשמה היא הארמונית?"²

"הרבה יותר, אמר, 'בראשון, סוקראטס. שכן השני הניח לירי בלי שום ראיה, ולא נתנסח לי אלא משום שהיה בו דבר-מה מתקבל-על-הדעת ומשבר-את-דאיון, ומשום כך הוא נראה גם לרוב בני האדם, ולי ידוע על אותם הניגודי-הדברים שראוייהם מתבססות על המתקבל-על-הדעת, שמתברברים הם, ומי שלא ייתר מסניתם, רמה ירמו אותם גם בגיאומטריה וגם בכל המ-תר. אבל אותו שבדבר הזכירה והלימוד — הריקו מושתת על יסוד ראוי להתקבל, שכן נאמר בו כי נשמחו קיימת גם בשרם תגיע אל הגוף, לפי שאליה משתייכת אותה הויה המכונה בפינו, כשליצמה, וקיומה של זו — מוכתני שהוא מקובל על-ברא-יות מספיקות ואל נכונה, מכאן, כנראה, שעלי לדחות דברי עצמי או דברי כל אדם אחר האומר שתנשמה היא הארמונית."²
"וכיצד פני הדברים, אמר חלה, 'סימיאס, מבחינה זו? נראה לי שתארמונית או אינו הדרכה אחרת תוא נותנת שלא כאותם היסודות שמהם הורכבה?"²

"בשום פנים לא"

"אם כן, אף לא תהא פועלת, דומני, וסובלת דבר שונה ממה שיפעלו או יסבילו הללו?" — המכים לכך.

"הארמונית לא תהא אפוא, מנחה את היסודות שמהם הורכבה, אלא תהא הולכת אחריהם?" — כך נראה גם לי.

"הארמונית רחוקה, אפוא, מאוד מלסתר את חלקיה בתנועתה או בצליליה או בכל דבר אחר?"
"אמנם רחוקה היא מכך, אמר."

"וכי מה? כלום אין טבעה של כל הארמונית שהיא הארמונית בה במידה שהתאמה הארמונית?"²
"אינני מבין, אמר."

"הרי, אמר חלה, 'אם אחר הותאמה התאמה יתירה, ובמידה מרובה מתבררת — אם אמנם ייתכן כלכך הזה — הרי שזו תהיה

"לדעת, איך, וכי תשלטו זו מחד שתוכנע למצבי הנחף או מחד שתעמוד כנגדם? כוונתי, למשל, שבהיות בנחף חזם וצמאת, המשכנו אל הניוו הממול, לבלתי שמתו, ובהיות בו רעב, לבלתי אכלו, וזרי גם במקרים אחרים ללא ספור רואים אנו את הנשמה שהיא ערי מלה כנגד מצבי הנחף או לאו?"

"בוודאי."

וכי לא הסכמנו קודם גם בכך, שבהיותה האבמנוגה לעולם לא תשמיע קולות המנוגדים למתחם, לפיונם, ריחותם ושאר מצבי-הם של היסודות שמהם הורכבת, אלא תלך אחריהם ולעולם לא תנחח אותם?"

"חסכמנו, אמר; כמובן."

וכי מה? עכשיו הלא נראה לנו שהיא מבצעת כל ההיפך מזה, ומטנת בכל חלול שהיא, כפי שטוענים, הורכבת מהם, ומתנגדת להם כמעט בכל דבר ודבר במשך כל ימי החיים, אל הולד בהם ככל אשר תרצה? הלא עתים היא מייסדת אותם, ביד קשה ואגב הטבת כאבים, בדרך הנימאסטקיה והרפואה, ועתים ביד קלה יותר, עתים היא מאיימת, עתים מוכיחה, ומשוחחת עם רגשי הנשמות, תקצף ותסחר כשוחח הנפרד עם מה שהוא נפרד ממנו? והרי כגון זה תיאר הומירוס באודיסיאה בתרונים בהם אמר על אודיסיאוס:

על תחזו תפקה, והקיית לפו ואמר לוי:
שא נא, לפי, שפקבר נמקוחת מאילת נשאח.

וכי סבור אחרת שהוא חיבר את התרונים האלה ממור מחשבה שתושמה היא וארמוניה ועשויה להיות מנוגגת על ידי רגשי הלוות, ולא להיות מנוגגתם ונכרתם, בהיותה ענין אלוותי הרבה יותר, מבדי להימשל להארמונית?"

"הי יזום, סוקראטס, כך נראה לך."

אודיסיאוס 20, תרונים 27/8.

"ובאחד שלא התאמת לא יותר ולא פחות מחברתה, הייתכן שיש לה חלק יחיד או חסיר בהארמוניה, או יתא חלקה שורה לחלק חברתה?"

"שורה."

"ונשמה, מאחר שאינה נשמה יותר או פחות מכל אחרת, הרי שאף לא התאמת יותר או פחות מחברתה?"

"כך היא."

"וכיון שכך מצבה, הרי שאף לא ירבה חלקה יותר, לא בהחיר-הארמוניה ולא בהתאמת יותר או פחות בהארמוניה?"

"אמנם לא."

"וכיון שכך, הרי שגם בקלקלה ומגולה טובה לא ירבה חלקה של נשמה על של חברתה, אם אמנם תהיה חלקלה חוסר-הארמו-נה, והטעולה הטובה — הארמוניה?"

"לא ירבה."

"ויותר על כן, על פי ההיקש הנכון, סימייאס, לא יהיה לשום נשמה חלק בקלקלה, אם אמנם הנשמה הארמוניה, שכן האר-מוניה, באשר כך היא ממיד, הארמוניה לא יהיה לה לעולם חלק בחוסר-הארמוניה?"

"אמנם לא."

"ורשום נשמה, כאשר נשמה היא, לא יהיה לה חלק בקלקלה?"

"ידיאי שלא, ממור מה שנאמר עד כה."

"נמצא שממור המיון-דברים זה החיינה לנו, נשמותיהם של כל בעלי-החיים, טובות, במידה שורה, אם אמנם עשויות הנשמות במידה שורה להיות דבר זה גופו: נשמות?"

"כן נראה לך, אמר, סוקראטס."

"הגם נראה לך, אמר, שדברים אלה נאמרו כשורח? שתלא אם נכונת הנהגה כי הנשמה היא הארמוניה, אלו תן מסקנותיה, יבשום פנים לא, אמר."

"וכי מה? אמר הלה; הריש לדעתך שליט, וכל שכן שליט נכון, על כל מה שיש באדם, חוץ מהנשמה השולטת בכל זה?"

אבדו, בחינת מחלה, ובדי עמל היא חיה בחיים האלה, ובמה שקרוי מוות — תמות והכלה, ואולם, אשר לפחדו של כל איש ואיש, אין לפי דבריו כל הכדל בכך, אם תיכנס זו לגוף פעם אחת או פעמים הרבה, שכן כל מי שאינו טיפש, ראוי לו שיפחד, כאשר אינו יודע, ואין בידו להוכיח, שבתאלמות היא, כזאת היא כמדומני, קפיס, הדעה שהשמעת, ובטוהת החילה חזר אני עליה פעמים הרבה, לכל נשמיט דבר, ולמען תוכל להוסיף על הדברים או לגרוע מהם כרצונך.¹¹

וקפיס אמר: "לפי שעה אין לי מה אוסיף או מה אנדע; וזאת דעתי".

ולאחר הפסקה המושבת, בה הזירה בינו לבין עצמה, אמר סוקרטס: "אין זה ענין של מה בכך שאתה מעיר, קפיס, שכן יש להרחיב את החקירה על החיות וללון בכללם, למצוא את סיבתם, ואספר לך, אם רצונך בכך, את שאירע לי בעינים, ולאחר מכן, אם תמצא חועלת-מח כדבר מדברי, תיעזר בו לגבי אמונתך באתם הדברים שדיברת עליהם".

מובן שרצוני בכך, אמר קפיס.

"הקשב, אפוא, ואני אדבר. שבועדי צעיר לימים, אמר, קפיס, השתקקתי תשוקה אדירה לאותה חכמה הקרויה, ידיעת השבעי; נהדרת הייתה בעיני, בדעתה סיבותיו של כל דבר ודבר: מפני מה מתהוות כל דבר, ומפני מה הוא כלה, ומפני מה הוא ישנו, ופעמים הרבה נהתפכתי מעלה מטח כשהייתי מעיין קודם-כל בבעיות דלחלן; והאם נוצרים בעלי-חיים, כדעת אחדים, כש-תערובת הדם והקר מעלה רקבון-מה? וכי הדם הוא היסוד שבכוחו אנתנו חושבים, או דאורי¹² או דאש¹³? או לא כלום

11 אמפודוקליס וארכילאוס (במאה החמישית).
 12 דעתו של אמפודוקליס.
 13 דעתו של אנאכסימנו איש מליטוס (במאה השישית).
 14 דעתו של הרקליטוס איש אפסוס.

"ונמצא, ידידי, שבשום בחינה לא יאה לנו לומר שהנשמה היא מעין הארמוניה, שנראה כי בכל לא נהיה תואמים לא את תולמי רוס, המשורר האלהי, ולא את עצמנו".

"כך הוא" אמר.

"נביתא", אמר סוקרטס; "נראה שהארמוניה התיבאריה¹⁴ נטמה לנו חסד ונחפייסה; אך מה בדבר קדמוס¹⁵, אמר, קפיס? כיצד, ובאיזה דיבור, נמיס גם אותו?"

"דומני", אמר קפיס, "שימצא לך; על כל פנים דיבור זה נגזר הארמוניה — לדידי הייתה בו משום הפתעה נפלאה, שכן כש-השמיע סימיאס את קושיותיו, מאד תמהתי אם ימצא אדם פתוח-פה לעומת הדברים שטענ; ומאד משונה היה בעיני שמיל ניגון עם ההסתעלות הראשונה של דבריו. ולא אחפלא אם כך יארע גם לשיחו של קדמוס".

"אישי הטוב", אמר סוקרטס, "אל תדבר גבוהה, לכל תפגע עין רעה בדברינו העומדים להיאמר, ותסכלם, אך זאת נפקדינא בידי האלה, ונאחזנו כלשון הומירוס, נקרב פנים אל פנים, ונבחו, אם יש ממש בדבריו, וקושייתך — זאת היא בסיכומו של הדבר; הניך דורש ראייה שאין אבדון וציות חלים על נשמתנו, שבלעדך ראייה זו — אוירלי וחמים רחא בטוחנו של איש פילוסוף העומר למות, והוא בוטח ומאמין שלאחר מותו יוכה שם לטובה גדולה מנו שהיה זוכה לה, אייל מה אחרי אורח חיים אחר, ואייל הולך כחה שהנשמה היא דבר-מה חסין ואלוהי, ושחיתה קיימת גם קודם שהיינו לבני אדם, — הרי ייתכן, כפי שאתה טוען, שכל זה אינו מחייב אלמות, אלא רק ארילות ימים של הנשמה, שאמנם תחת קיימת קיום קודם במשך תקופת זמן שאורכה לא יתואר כלל, ונדעה ופעלה דברים הרבה, אך משום כך לא נעש-מה בתי-אלמות, ועצם כניסתה אל גוף האדם הייתה לה ראשית

14 הארמוניה הייתה לפי האגדה, בתם של אריס ואפרודיטי, ואשתו של קדמוס מייסדה של תיבי הנוכח להלן. יש לזכור כי סימיאס נקלס הם תיבאריס.

באותו נמל בו היו שניהם נפרדים זה מזה היה כל אחד מהם אחד, ולא היו אז שניים, ולאחר שנתקבצו זה אל זה, תהיה בכך סיבה לחיותם לשניים: בעובדה שנפגשו, וניתנו זה על יד זה, וכמו כן, בתלק אדם דבר אחד, אינו יכול להאמין שזאת, החליף-קה תהיה הסיבה שהאחד ידעה לשניים; שהרי זאת תהיה סיבה המוכת מהראשונה לחמתות השניים, שאז הייתה הסיבה בכך שהו תוצא קרוב לזה, והם נהחברו זה אל זה; ועכשיו — זה מורחק מזה, ונפחד מפעליו; ולפיכך אינני מאמין עוד שאני יודע משום מה מהתורה או בלה או ישנה, — על כל פנים איני יודע זאת על פי אוחה שיטת החקירה, אלא שלפניה רביה אני בולל לי שיטת אבותי, ודוחה את תהיא מכל וכל.

אולם יום אחד שמעתי אדם קורא מתוך ספר שלדבריו היה ספרו של אנאפאנודוראס, ובו נאמר שתשכל עורך את הכל והוא סיבת הכל; ועל סיבה זאת שמעתי בשמחה, ומבחינת מה נראת לי אותו פסוק שתשכל סיבת הכל, והייתי סבור שאם כך מדבר הרי שתשכל, כשהוא עורך, אמנם יערוך הכל ויביא כל דבר ודבר על מקומו; והמבקש למצוא בכל דבר את הסיבה שבגללה הוא מתחזקת או בלה או ישנה הרי שעליו למצוא מאיזה בחינה מושג לו לדבר שידעה, או שיסבול או יפעל מפל אשר הוא סובל או פועל. ומתוך הגיון דבריים זה לא ראוי לו לאדם שיענין לא לגבי עצמו בלא לגבי שאר הדברים, שום עיון אחר אלא אותו המוכח למה שמוג ומשובח ביותר; ובמקרה ידע מתוך כך גם את הגורע מזה: שידיעה אחת חלקה על זה ועל זה. מתוך שיקוי-לים אלה זהה עלי דעתי שכאילו מצאתי לי כאנאפאנודוראס מורה כרוחי שילמדני סיבתם של דברים ויגיד לי קודם-כל אם תארך שטוחה או עגולה, ולאחר שיגיד זאת, — מייד ירחיב את הדיבור על סיבת הדבר הזה והתרחק שבה, דהיינו — ילמד מהו שוב יותר, ומשום מה מושג שתחא עשויה כך, ואם יגיד שמקומה כאשפז, מייד ירחיב את הדיבור על תבעיה; מאיזו בחינה מושג.

מהלילו, אלא המוחזק ממציא את חושי השמיעה והריאיה והריה, ומתוך אלה יתהוו זכרון וסברה; ומתוך זכרון וסברה, בהגיעם לכלל קביעות, מתחזקת ידיעה? ושעה שיעינתה גם בכליזה תרבי ריבם הללו, וגם בשינויים החלים בשמים וצאן, סבור הייתי בסמי פו של הדבר, שאין לי שמץ של בשרתן לחקירה הזאת. והא לי ראייה חותמת; גם אותם הדברים שקודם לכן ידעתים בבירור, כפי שניראה לי ולאחרים — גם לגביהם סינוורה אחרי אותה חקירה עד כדי כך, ששכחתי גם מה שקודם לכן ידימתי לדעת, בשאר עניינים רבים וגם בענין סיבת גודלו של האדם, הרי סבור הייתי שבלא כל ספק גורמים לגידול האדם האוכל והשתתית; שכן בהחוסף מהמאכלים בשר לבשרו ועצמות לעצ-מוחיה, ובהחוסף בהחאם לכך לכל חלק מחלקיו אחים חלקי המוח השייכים לאותו החלק, כי אז ייעשה חנוש חמוצץ בהמשך חזמן לגוש מרובה, והאדם הקטן ייעשה גדול. כך הייתי סבור בזמן תהוא, כלום לא בצדק, לדעתך? "

כך, אמר קטיס.
 "ובכן, הוסיף-נא ועיין גם בכך: בעמוד אדם גדול על יד קטן סבור הייתי שאוכל לחסותפ בנעתי זו שהוא גדול ממנו בראשו, וכן סוס הגדול מסוס אתר. ודוגמה ברורה אף מזו: העשרה נראו לי מרובים מהשמונה משום שיש בהם שניים יתירים, ואמתיים נראו לי גדולות מאמה משום שהן עודפות עליה במתחזקת."

"ועכשיו, אמר קטיס, מה נראה לך בעניינים אלה?"
 "חיי ויוסי", אמר, "רחוק אני מלדמות בנפשי שאני יודע סיבתו של דבר מהדברים הללו; שאינני יכול להכניס בלבי אף זאת שבהסיף אדם אחד על אחד, יהיה תואר שיוסף עלי לשניים, או תואר שנתחוסף או שהאחד שהוסף עליו זה שנתחוסף יהיה בשל תוספת האחד על השני, לשניים; שכן תמיה אני, כיצד

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

אותו לכה טובה, לכן גם לדעתנו מוטב יותר שאשב כאן, ומוצדק יותר שאחכה ואעמוד בגור הדין אשר גורו. שאכן, זי הכלבו דומני שגידים ועצמות אלו היו מומן נמצאים במנארת או בבזי-אויטיה, מוצעים כמות המכרת שכך מוטב, אילולא הייתי סבור כי יתר צדקה ויתר נוי הוא לאדם שלא יכרה ויימלט על נפשו, אלא יעמוד בכל גור דין שתהווה מדינתו. אם כן, יתר על המידה תמה הוא לקרוא לדברים כאלה בשם, סיבותי, אך אמת, ואמר מ' שיאמר שאלמלא היו לי אותם העצמות והגידים וכל השאר לא הייתי יכול לעשות את הוצאתי. אולם לטעון שבגללם אני עושה את מעשי, ועושה אותם בשכל ולא בשל בחירת הטוב — הרי טענה זו תעיר על קלות-דעת רבה ומפלגת. שהנה מי שטוען כך אינו מסוגל להבחין כי הסיבה האמיתית היא משותפת וברל לאותו הדבר שבלידיו לא תוכל הסיבה להיות סיבה, ודו-למני שלדבר ההוא קוראים המרובים, כמגשישים באפילה, בשם שאינו שמו, ומכנים אותו, סיבה, ולכן נוחן אחד סביב לארץ מערבולת, ולדידו זהו הטעם שהארץ עומדת מחמת לשמיים, ושני נוחן מחמתה, משל לעריבה שטוחה, את האויר שיהא לה למשען, ואילו על סוד היות כל אלה באותו מצב בו הם נתונים עכשיו, כיון שלא ידעו לגביהם מצב טוב מזה, — על סוד זה אין הם מחקקים, אף אינם סבורים שיש בו איזו כוח מופלא, אלא מדמים בנפשם שמצאו להם אטלאס שיותר מאותו אטלאס דונסו הריחו חזק ונצחי ומכלל הכל, ואינם מאמינים כלל שלי-אמיתו של הדב-הטוב-והרודני הוא היסוד, הקושר ומכלכל את העולם כולו. לדידי, בשמחה שאין גדולה ממנה הייתי נעשה תל-מידן של כל מי שהיה מלודני טיבה של הסיבה הזאת, אך כיון שקצרה ידי להשיגה, ולא היה בכוחי למצוא אותה בעצמי או ללמוד את הדבר מפי אחר — הוציח אחי, אמר, קפיס,

25 אטלאס הוא במיתולוגיה היוונית הטיטאן הנושא על שכמו את השמיים. לדברי סוקרטס, מושחת הכל על תוכו המביא כל דבר אל המצב הטוב ביותר, ולפיכך הוא קורא לכות הזה, "אטלאס דני".

שיהא מקומה באמצעי, ואילו היה מגלה לי זאת, נכון הייתי לבלתי השתקק עוד לסיבות מסוג אחר, ובאותה דרך גוסא זי-מונתי עצמי להיודע מפיו גם על שמש וירח ושאר המוכנים מה היחס בין מתירותם של אלה ואלה, ומה הן תקופותיהם ושאר היפעלויותיהם, ומאיוז בחינת מוטב שכל אחד מהם יפעל ויפעל כפי שהוא נפעל. שם לא-הינמנת-בנפשי כי תחילה יטען שתליו נערכו-בידי-השפלה-ולאמב מכל יסביר את מצביהם בסביבה אחרת, ולא בואת כי מוטב שמצבם הוא כמות שהנו. ציפיתי, אפוא לכה, שבתעלותו את הסיבה המסכנת כל אחד מהם ואת כולם כאחד, ירחיב את הדיבור על מה שטוב ביותר לכל אחד, ועל הטוב המשותף לכל, ותקוה זו — אף בכסף רב לא הייתי מוכר אותה, ובשקידה רבה נטלתי את הכתבים, וככל אשר יכולתי מיהרתי לקרוא בהם, למען אקדים ככל האפשר לדעת את הטוב ביותר והרודני ממנו.

אולם, חברי, תקוה נפלאה זו המנדפת כליל, בראותי בהמשך קריאתי שהאיש אינו נזקק לשכל לשום תכלית ואינו תולה בו כל סיבות להיערכותם של הדברים, אלא במקום זה הוא מונה אויר, איתר, מים ועוד סיבות תמותות במספר רב, כאלו הם מסבבים דבר-מה, ומה שאירע לו, היה דומה עלי ממש כאילו אמר אדם שסוקרטס עושה כל מעשיו בכוח השכל, ולאחר מכן, בבואו לפרט את הסיבות של כל מעשה ממעשי, יאמר ראשית כל שסיבת שבתי כאן היא בזה, שגופי מורכב מעצמות וגידיים, והעצמות מוצקות ויש בהן פרקים נפרדים זה מזה, והגידיים עשויים להימתח ולהירפות, וביחוד עם חבשר העור שעליו הם מקופים את העצמות, וביחית העצמות תלויות במרקיהן, הריני מסוגל לכופף את אברי בשל המרפסת הגידיים והחמתחותם, וגל כן אני יושב כאן בקומה כנוספה, וגם לגבי שיהתי זו עצמם יוכל להביא סיבות מעין אלו, וימצא סיבותיה בקולות ובאויר ובשמיים. עה ובאלפי דברים כיוצא בהם; וכך יתעלם בדבריו מהסיבות האמיתיות; והיינו — מאחר שלדעת האתונאים מוטב היה לדון

כדעתו. שכן נראה לי, שאם יש שדבר-מה יפה חוץ מהיפה כש-
 לעצמו—אין הוא יתכן משום סיבה אחרת אלא מפני שיש לו חלק
 ביפה ההוא; וכך כל השאר. המורה אחת בסיבת הזאת?²
 מורה אני, אמר.

לפיכך, אמר הלה, אינני מבין עוד את יתר הסיבות המחו-
 כמות הללו, ואין בידי להשיגו. ואם אומר לי אדם על דבר-מו-
 הדברים משום מה יפה הוא. — אם בשל צבעו הרענן או צורתו,
 או בשל כיוצא בזה — מושך אני ידי מכל אלה, שהריני מה-
 בלבב כפולם, ורק בזאת אני מחזיק בפשטות ובישרות, ואולי
 בתמימות; ששום דבר אחר אינו עושה אותו יפה אלא היפה
 ההוא אשר נמצא לו, או שחוקה בו, או הגיע אליי בכל דרך
 שהגיע. שעל-כך אינני מוסיף לקבוע דבר בוודאות, אלא רק זה
 הדבר שאני קובע: כי כל הדברים היפים — יפים הם מכוח
 תיבט, שזאת בעיני הדרך הכמותית יותר להשיב גם לעצמי וגם
 לאדם אחר, ובהיאחזי בזאת דומני שלא אכשל לעולם, אלא אופל
 להשיב בכחתי גם לעצמי וגם לכל אדם אחר שהדברים היפים
 הם יפים מכוח היפה. וכי אין זה נראה גם לך?²
 נראה לי.

ובכוחו של גודל — גדולים הגדולים ועודפים העודפים —
 ובשל קטנות — חסרים החסרים?²
 כן.

אף על-י, אפוא לא יתקבלו דברי אדם שיאמר, כי אחד גדול
 מתברר בראש, והשני קטן ממנו באותו הדבר גופו; אלא תקים
 עצותן של דבר הגדול ממשנתו אינו גדול ממנו אלא בגודל,
 ובגלל זה, דהיינו — בגלל הגדול; וכל הקטן מתברר אינו קטן
 ממנו אלא בקטנותו, ובגלל זה, דהיינו — בגלל הקטנות; שהרי
 תחוש, כמדומני, שמה באמרד כי אחד גדול או קטן מתברר
 בראש, תימצא עומד מול השענה שראשית כל; בדרך זו יגדל
 הגדול ויקטן הקטן באותו הדבר גופו; ושנית: שבראש שאינו
 אלא קטן — יגדל הגדול, והרי זה נס שלא יתואר; שיתא דכ-

שאתאר לך את המסע השני במעלה שאליו יצאתי באותו היפוש
 הסיבה שהייתי עסוק בו?²
 "מעל לכל שיעור", אמר, "רוצה אני בכך".

אם כך, אמר, "נראה היה לי לאחור מכן, שמהאזן שנתאיצאתי
 מהעיון בדברים, שומה עלי להיזהר לכל יקרני במקרה הזאשים
 שמסתכלים ומעיינים בליקוי החמה, וכמה מהם מקפחים עיניהם.
 אם אינם מעיינים בבהואה שלה, במים או כיוצא בהם, מעין חזר
 בלה כזאת מצאתי לי גם אני, ממד חשש שמא אמצורר בנשי-
 מתי עוררו גמור, כשאביט בעיני אל הדברים ואנסה לחסום
 אותם בכל חוש פחוש, לפיכך נראה לי שעלי להימלט אל החל-
 יונות, ולחמוש בהם את אמינים של הדברים. אך אולי מבהינה
 מה אני המשל דומה לנמשל, שכן אינני מודה כלל שהמבקש את
 הדברים בהגינות נזקק יותר לכבואות מזה המבקש אהם במ-
 ציאות. בין מה זכין כה זו חרוד יצאתי בה, ובקבעי מדי פעם
 בסעם בחינת היפוחסה אותה אימרה של הגיון שלפי שיקול
 דעתי חסונה היא ביותר, הרי מה שנראה בעיני כחואם לחלל —
 כאמת אחנו, זה בענין הסיבה זו בכל שאר העניינים, ומה שכי-
 עיני אינו חואם לה — לא כאמת. ורוצה אני להספיר לך
 כוונתי ביתר ברור; כי דומני שעדיין לא עמדת עליה.²

"בהיי יוסי", אמר קפיס, "לא ביותר".

"אלים", אמר, "בדברי אלו אינני מתכוון לזום דבר חדש, אלא
 למה שהיה שגור המיד בפני שאר שיחות וגם בזאת, שהרי אני
 בא להראותך אותו סוג של סיבה שהייתי עסוק בה, וחוזר אל
 הגרושות הללו ומתחיל בהם; אני קובע כהיפוחסה שיש דבר-
 מה יפה לשלעצמו, וטוב וגדול וכל כיוצא בזה, ואם אתה מרשה
 לי קביעה זו, ומודה בקיומם של אלה, מקווח אני להראותך
 ממדך כך את הסיבה ולהזכיר היאך המשמה בת-אלמעות היא,²
 "הרי אני מודה בכך", אמר קפיס; "אז לזאת אל-ינא יחול עינכ
 בהזכרתך".

"עיי-ינא אפוא", אמר, "במה שמתבקש לאחור מכן, אם דעתך כ-

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

הדברים כאחד, ואף על פי כן מטוגלים הם למצוא חן בעיני עצמם, ואילו אחת, אם אמנם תימנה עם הפילוסופים, דומני שתעשה כדברי."

"אמרת דברים שפולם אמר", אמרו סימיאס וקיפס בעת ובעונה אחת.

אקראס : חי זיג, פירוש, וכצדק אמרו כן. שכפלא הדבר בעיני, באינו בהירות הספיר ואלה את הדברים לכל שבירדעת הוא אף מעט.

פירוש : בודאי, אקראס, ואמנם כך נראה הדבר לכל מי שחיה באותו מצב.

אקראס : וגם לנו שלא היינו שם, והשומעים את הדברים כעת אך מה הוגד לאחד מכן?

פירוש : כמדתה לי, לאחר שהודו לו בכך, והסכים שכל דמות ודמות יש לה קיום משלה, ושאר דברים יש להם חלק בהללו, ומתוך כך הם נקראים בשמות, שאל סוקראטס למה שמתבקש לאחר מכן, ואמר : "אם זאת דעתך, הרי באמרך שסימיאס גדול מסוקראטס וקטן מפירוש, נמצאת אומר שבסימיאס מצוי גם זה וגם זה : גם גדול וגם קטנות?"

כן."

אולם, אמר הלה, "הלא הסכים שעובדה זו, יתרון גדולו של סימיאס על פני סוקראטס, אינה לאמיתו של הדבר כפי שהיא משהמעות במלים? שהרי אין זה טבעו של סימיאס שמכות היותו סימיאס הריחו גדול יותר, אלא מכות הגודל שהוא גדול? וכן אין טבעו שידה גדול מסוקראטס באשר סוקראטס הוא סוקראטס, אלא משום שסוקראטס יש בו קטנות לעומת גדולו של ההוא?"

"אמר."

"שוב אין טבעו שיקה קטן מפירוש באשר פירוש הוא פירוש, אלא משום שפירוש יש בו גדלות לעומת קטנותו של סימיאס?"

"כן הוא."

מה גדול כמות דבר מה קטן, וכי לא תהא חושש מפני טענות כאלה?"

וקיפס צחק ואמר : "אמנם כן."

"ובכן" אמר הלה, "אף החושש לומר שתעשינה מרובים מה שמנה בכות השניים, ועודפים עליהם מסיבה זאת, ולא כמות הרובי ועל ידי הרובי; וכן שאמתיים עודפות על האמה במל צד, ולא בגודל; שהרי זה אמתו החששי."

"בודאי", אמר.

"וכי מה? כלום לא תיחזר מלומר שבהיותו אחד על אחד תהא בהוספה תהא הסיבה להתחזות השניים? או בהתחזות אחד — תהא הסיבה להתחזות השניים? — בחיצוי? וכי לא תצטק בקול גדול שאינך יודע דרך אחת בה ייעשה כל דבר דובר למשהו אלא מתוך שיקח חלק ברויח המיוחדת של כל דבר דובר שיתא חלקו בה, במקרה זה אינך יודע שום סיבה אחת להתחזות השניים אלא נטילת חלק בשניות, וכל מה שעומד להניח שניים — צריך שיטול חלק בהן, ומה שעומד להיות אחד — באחדות; ואת החיצויים וההוספות ושאר גינוני למדנות תניח לשלום, ותשאיר תשובות אלו לחכמים ממר. ואילו אתה, על פי דעתם, תהא מפתח מפני צלד חוסר נסיוןך, ולכן תיאתו כהיי פותחה הכסופה תהיא ותשיב תשובותיך כדרך הן, ומי שתחוק אותה היפותסה עצמה" — עוננו לשלום וכל המשיבנו דבר, עד שלא תעין בהוצאותיה אם הן מתאמות לך בינן לבין עצמן או לא, אך אם ידא עליך לחללות טעמה של ההיפותסה תהא עצמקם⁸⁶ — תעלנו באותה דרך גופת; בקבען שוב, בשלב גבוה יותר, את ההיפותסה שהתגלה לפניך כטובה ביותר, עד שתגיע למת שהיא מספיק; ועם זה לא תחזר בעירובותיה על תראשית ועל תוצאותיה, כאותם חכמי ההתנחלות. — אם אמנם יש בה צורך למצוא דבר מן הדברים, שתללו אולי רחוקים משאיפה זו בהגיגונם ובדאגתם, שכן יש בידים לכלול ברוב-הכמות את כל

אלו הן

"כלומר : במקרה שנומצאה סתירה בהתאמתה."

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

ידידי, דיברנו בדברים הנשואים את הניגודים, וקראנו להם בשמותם של הללו, ועכשיו — מהללו עצמם שבהיותם מצויים בתוך הדברים נקראים הדברים בשמותם, ובהללו עצמם ודאי לא נטעו שייאות להחיות אלה מתוך אלה, ובהללו אל קפיש אמר: "וכי גם אותך, קפיש, הביאו דברי הלל לכלל מכותה?"

שוב איני נבוך בקלות כזאת! אמר קפיש, "אף על פי כן אין בראיית לומר, שלא רבים הדברים המביאים אותי לכלל מכותה".

החוסכם, אמת, בינינו, אמר הלל, "בהסכם גמור, ששום ניגוד לא ייעשה לעולם ניגודו של עצמו".

להלוטין, אמר.

אך גם בענין זה, אמר, "עייננו עוד, אם גם בו חסכים עמי, ותי אזה קורא למה שהוא — קר, ולמה שהוא — חם?"

וכי, לא ולא?

וכי לאותם הדברים תקרא גם בשמות, שלג, ואש?

מקרי?

אלים אתה סבור, כמדומני, כי שלג, כל עוד שלג הוא, לעולם לא יקבל לחוכו את חום, וכפי שאמרנו קודם, לא יוסיף לחיות את אשר היה; שלג — וחם, אלא כבוא אליו מה שהוא חם, יסוג מלפניו או יאבד".

בוודאי.

עוים האש, כבוא אליה מה שהוא קר, היסוג מלפניו או תאבד, ולא תהיה לקבל לחוכה את הקור, ולהוסיף להיות אשר חיתה:

אש — וקרה?
כדברייך, אמר, "כי הוא".

זוכני, אמר הלל, "יש כמה דברים מעין אלה, אשר שמם ייקרא לעולם ועד לא על עצם מינם בלבד, אלא גם על מה שחיה אתם שאינם מינם עצמו, אבל יש בו חמיה, כל עוד קיים הוא עיקר

"ולפיכך מבינים לו לסימניא גדול וקטן, מזהותו באמצע בין זה לזה, והוא אחראי לקטנות האחד באשר הוא עולה עליו בגודלו, ונתון לשני את הגודל שעולה על קטנותו שלי, וככה-צחוק על שפתיך אמר: "כנראה מדבר אני בנוטה של עורך דין; אולם כך הוא דובר, כמו שאני אומר". — לכך חסכים.

"ולא אמרתי זאת אלא משום שרצוני הוא שהדבר ייראה לך כמות שהוא נראה לי, שכן סבורני כי לא רק עצם הגדול לא יהיה לעולם גדול וקטן בעת וכעונה אחת, אלא גם הגדול שבו לא יקלו לעולם את הקטן, ויקטן מולתו, אלא את מהשתלים: או יברח ויסתלק שעה שיתקרב אליו ניגודו, הקטן, או יאבד כבואו אליו, אך לא יעמד ויקבל לתוך עצמו את הקטנות, עד שיהא שונה מעצמו, שלא כמוני אשר עמדתי וקיבלתי את הקטן נות, ועודני אשר נתני, אותו איש עצמו קטן הקומה, אך הוא לא ידהיב עין בנפשו להיות קטן וגדול, וכאוחה דרך עצמה אין הקטן שבו מסוגל להיעשות גדול בזמן פז הזמנים, ולהיות גדול; ואף שום דבר אחר המנוגד לדבר-מה בעוד הוא עומד בעיניו, לא יתאפר לניגודו, ויהיה ניגודו, אלא יסתלק או יאבד באותו מקרה".

"וכן נראה לך, אמר קפיש, "להלוטין".

ואחד הגאספים — איני זוכר בדיוק מי היה האיש — אמר לשמע הדברים הללו: "חיי האלים, וכי בדברינו הקודמים לא חוסכם בינינו היסוכו של מה שנאמר כעת: שמהחסיר יחדות היתיר ומחיתיר החסיר, ודיוקא זאת דרך התהוותם של כל הדבר-רים המנוגדים, למשהו שיחיהו מתוך ניגודם? ועכשיו דומני נאמר שלא יתכן כדבר הזה?"

וטוקיאטס הסב אליו ראשו, ולאחר ששמע דבריו אמר: "ברוח אמיצה העלית את זכרון הדברים, אך אינך שם לב אל החבל בין מה שנאמר עכשיו ואנן שכן נאמר אז כי כל דבר המנוגד לדבר יחדות מתוך מנוגד זה, ואילו עכשיו — ששום ניגוד תקיים בנו או בטבע לא ייעשה לעולם ניגודו של עצמו, שאנ

ש. אמת לאמתה דייבדת? אמר.
ג. וכי רוצה אמת? אמר חלה. ש. אים נהיה מסוגלים לכך, נגדיר מה הם הללו?
ב. בודאי? "

ו. כי לא יהיו אלה? אמר. קפיס, אולם הדברים שמה שתופש אותם, מאלצים לא רק לקבל דמותו שלו, אלא גם דמותו של מה שמנוגד תמיד לניגודו?
ה. הכיצד?
כ. כפי שאמרנו קודם: הרי יודע אהה שמה שתופשתו דמות

השלוש, יהיה בהכרח לא רק שלוש, אלא גם פרט?
ב. בודאי? "

ג. ואל דבר מעין זה, מוציגים אנתנו לעולם לא תבוא הדמות שהיא מנוגדת לאותו עיקר המבצע זאת?
א. אמנם לא.
ב. וזאת כיצד עיקר הפרט?
ג. כן? "

ד. ומנוגד לו — זה של הזוג?
ה. כן? "

ו. ואל השלוש לעולם לא תבוא דמות הזוג?
ז. בודאי שלא?
ח. אם כן, השלוש אין לה חלק בזוג?
ט. אין לה חלק כן? "

י. נמצא שהשלוש היא נטולת-זוג?
יא. כן? "

ו. חללא אמרתי להגדיר מה הם הדברים שאינם מנוגדים לדבר מסויים, וככל זאת אינם מקבלים אותם, את המנוגד לאשר הוא מנוגד — כשלוש זו שאינה ניגודו של הזוג, ואף על פי כן אינה מקבלת אותו, שהרי תמיד הביא אליו את ניגודו, וכן השתיים אל הפרט, תאש אל חקר ושאר דברים רבים מאוד — אך ראוי-נא אם כך תגדיר את הדבר: לא רק הניגוד לא יקבל לעולם את

של אותו המין. והנה בכך תתברר אולי כוונתי יתר בירור: הרי הפרט — כך יש לקרוא תמיד כפי שאנו קוראים לו כעת: או לאו?
ב. בודאי? "

ג. וכי רק הוא מכל הקיים יש לקרוא כך — זאת אני שואל — או יש גם מה שהיא אחר שאמנם אינו כהרי הפרט, אך בכל זאת יש לקרוא עליו תמיד, מלבד שמו שלו, גם את שמו של חלה משום שכך הוא עשוי מטבעו, שלעולם לא ייעדר בו הפרט כדונתי לכגון אהנו מצב בו נתונה, בין השאר, גם השלוש. עיקר-נא בשלוש, אם לא נראה לך שתמיד יש לקרוא אותה גם בשמה וגם בשם הפרט, הגם שאין הפרט כהרי השלוש? אף על פי כן: השלוש ותתמש ומתציית כל המספרים עשויים כך, שכל אחד מהם, הגם שאינו כהרי הפרט, לעולם פרט הוא, ושוב השתיים והארבע וכל הסדרה השנייה של המספרים, הגם שכל אחד מהם אינו כהרי הזוג, לעולם זוג הוא. אהה מודה בכך או לאו?
ב. במובן? אמר.
ג. ובכך? אמר. ש. וראח מה רצוני להראות. והוא הוא: לא זאת בלבד שהניגודים חללו אין מקבלים זה את זה לחוכם, אלא גם כל הדברים שאף על פי שאינם מנוגדים זה לזה, מצויים בהם תמיד הניגודים — גם דברים אלה אין מקבלים לחוכם, בנראה את הדמות והיא שהיא מנוגדת לזאת המצויה בחוכם, אלא כבוא אליהם אותה דמות, יאבדו או יסוגו. וכי לא נטען כי השלוש תקדים תאבד, או תסכול כל סבל אחר, אך לא תעמוד ותוסיף להיות שלוש, ועם זה תיעשה לזוג?
ב. בודאי? אמר קפיס.
ג. אולם? אמר חלה. ש. אין השתיים מנוגדת לשלוש?
ד. לא ולא?
ה. נמצא שלא רק הניגודים אינם יכולים לעמוד זה בפני זה, אלא יש גם דברים אחרים שאינם יכולים לעמוד בפני הניגודים ואלה?

יוריים — יש להם ניגוד או אין?

"יש", אמר.

"איזהו?"

"מותר".

הגרי הנשמה לא מקבל לעולם את ניגודו של הדבר שהיא מבי-

אתו תמיד, כפי שיצא מהסכמותיו הקודמות?

בדודאי ובדודאי, אמר קפיס.

וכי מה? כיצד קראנו לפני שעה קלה לדבר שאינו מקבל את

דמות הווג?

נטול-זוג, אמר.

ואשר אינו מקבל צדק, ושאינו מקבל מוסיקה?

נטול-מוסיקה, אמר, "נטול-צדק".

יגוח: וכיצד נקרא למה שלא יקבל מותר?

נטול-מותר, אמר.

הגרי נשמה אינה מקבלת מותר?

לא.

גמצא שנשמה — נטולת-מותר היא?

נטולת-מותר.

יגוח: אמר: "נגיד שהדבר הזה הופת, או כיצד נראה לך?"

תוכח כל צורכי, סוקראטס.

"וכי מותר, אמר הלה, קפיס? אילו היה נטול הווג בהכרח גם

נטול-כליות, הגרי או היתה גם השלוש נטולת-כליות?

במובן.

ואם גם נטולת-הזגים היה בהכרח נטולת-כליות, היה השלש נטול

בשלוש, שעה שיקריבו אליו דבר חם, ולא היה נמס? שכן לא

היה אובד, אף לא יוכל היה לעמוד ולקבל את החום.

כדברך, אמר, "בדודאי".

וכמו כן דומה עלי שאילו נטולת-הקור היה גם נטולת-כליות, לא

היתה האש כבה לעולם שעה שיקרב אליה מה שהוא קר, ולא

היתה כלה, אלא היתה הולכת לה ומסתלקת בשלום.

ניגודו, אלא גם כל דבר שיביא על מה שיביא אליו את ניגודו של זה, לא יקבל לעולם את ניגודו של הדבר המובא על ידו. —

אך תדע ואזכירך שוב, שכן מוטב לשמוע את הדבר חזר

ושמוע: החמש לא תקבל את דמות הווג, וכפל החמש —

העשר — לא את של הפרט, וכפל זה, אף על פי שניגודו הוא

אחד ולא הפרט, בכל זאת לא יקבל את דמות הפרט; ואחד-

וחצי וכל שכמותו אשר יש בו חצי — לא יקבל את דמות השלם,

ואף לא השלש וכל שכמותו — אם אמנם עוקב אחר

דברי, וסובר כמותי גם אתה.

"להלטיק", אמר, "סובר אני כמותי, ועוקב אחרי דברך".

"שוב הגד לי, אפוא", אמר, "מלבחתיחה, אך אל תשיב לי בעצם

הדבר שאני שואל עלי, אלא הקה אותה דרך החשובה שאני

עומד להציג לפניך. ומשום מה אני מדבר כך? משום שמחזר

הדברים שקבענו עכשיו רואה אני סוג אחר של כמותי מחזר

לאותו סוג בטוח של חשובות שדיברתי עלי קודם לכן, שאילו

שאלתני, והם ידם בהיכנס לגופו — מה? לא אשיב לך את

החשובה הנבחרת והחמימה הזיא, לאמור: חום, אלא מחזר

מה שאמרנו כעת, חשובות של יתר למדנות, לאמור: אש, ואם

תשאל, ותחלה יחלה בהיכנס לגופו — מה? לא אשיב; מה-

לה, אלא: "דלקת"; ולשאלה: מספר נפרד יהיה נפרד בהיכנס

לחוכו — מה? לא אגיד; פרט, אלא, אחדות, וכן כיוצא בזה

ראדהנא אם כבר תפסת את כוונתי די הצורך".

"להלטיק", אמר.

"והשיב לי, אפוא", אמר הלה: "התי יחיה בהיכנס אל גופו —

מה?"

"נשמה", אמר.

"והמיד כך הוא הדבר?"

"במובן, אמר הלה.

"אם כן, דבר שהנשמה מתאחות בו — תמיד תביא אליו חיים?"

"אמנם כן", אמר.

ואילו חלקו נטול-המוות יסתלק לו בשלום ובלא כליון, ויסוג מפני המוות".

"כן נראה".

"נמצא", אמר, "קפיס שמהנשמה היא ללא ספק דבר נטול-מוות ונטול-אבדן. ואכן זהא להן לנשמותינו הריהו בשאלו".

"אני, סוקרטס", אמר, "אין בפי לשעון כנגד הזבירים האלה ולהטיל בהם כל ספק. אך אם סימניאם הלו יש בפיו דבר, או מי מי שהוא אחר, מוטב שלא יתרישו. שחפץ להשמיע או לשמוע דבר באותם הענינים — אל-נא יחמיץ שעה כושר זו, שאינני יודע אם תודמו לו אחרת".

"אמנם", אמר סימניאס, "גם אני אין עוד בידי להביע ספקות נוכח הזבירים שנאמרו. אולם בשל גדולת הענין שאנו דינים בו, ובי דעתי את חולשת הטבע האנושי, ערדני אנוס לסקסם בלבי פנימה במה שנאמר".

"לא זו בלבד", אמר סוקרטס, "סימניאס, שעדקת במה שאמרת: גם ההיפוטוטות היראשונות שליט יש לעיין בהן ביתר דיוק, אפילו אהם רואים אותן כבטחות. ואם תבחנו אותן די צרכן, דומני שתלכו אחרי הגיין-הזבירים, ככל שניתן לאדם ללכת בעקבותיו. ואם עצם הדבר הזה יתברר, לא תוסיפו לחקור הלאה מזה".

"כדברך", אמר, "מך הוא".

"אולם לכך", אמר, "רבותי, מן הדין לשים את חלצי: שאם הנשמה אמנם בת-אלמוות היא, הרי היא טעונה טיפול לא רק למען אותו פרק זמן שאנו קוראים לו, החיים, אלא למען כל תועולמים, ומכיון שכך, מבהילה ביותר הסכנה שבהזנחתה. שאי-לו חיה המוות מטרידה מהכל, הרי לרעים הייתה זו מציאה טובה: למות ולהפטור גם מגופם וגם מהרעה שבנשמתם. אך עתה, כיון שנתברר-שבת-אלמוות היא, לא יתא לה מפלט אחר מהרעות ושום הצלה אלא זו: שתיעשה ככל האפשר טובה ונבונה. שכן הנשמה לא תביא עצמה שאיאלה אלא את חינוכה והזנחה. והרי מספיקים שמיר עם ראשית המסע לשם ייגרום לו בשלהם למת תועלת

"בהכרח", אמר.

"וכלום לא מן ההכרח הוא", אמר, "שכך נאמר גם בדבר נטול-מוות? שאם נטול-המוות הוא גם נטול-כליון, לא יתכן כי הנשמה תאבד, כשיקרב אליה מוות, שכן, מחוץ מה שאמרנו קודם, לא תקבל מות ולא תהיה ממה כדרך שהשליש, וכן גם הנפרד בכללו, לא יהיו זוגי לפי דברינו, ולא האש תהיה קרה ואף לא החום אשר באש. אך מה מניעה יש, יטען הטוען, בנפשי רד שאמנם לא יתיה זוגי בבוא אליו חוזג, כפי שהוסכם אבל יאבד וייעשה זוגי תחת היותו נפרד? כנגד הטוען כך לא נכלל לעמוד ולטעון שתנפרד אינו אובד, שכן נטול-חוזג אינו נטול-כליון. שאע"כ חוסכם בינינו, יכולנו בנקל לעמוד ולטעון כי בתקרב חוזגי — יסתלקו הנפרד והשליש וילכו להם; וכך היינו טוענים גם בדבר האש והחום וכיוצא בהם, לא כן?"

"בוודאי".

"והנה גם עכשיו, בנידון נטול-המוות: אם הוסכם בינינו שהוא גם נטול-כליון, תהא הנשמה, נוסף על היותה נטולת-מות, גם נטולת-כליון, ואם לא הוסכם כך, יהא צורך בראיה אחרת".

"אלם מצד זה", אמר, "אין צורך באחרת. שכן כיצד ייתכן דבר שלא תחול עליו כלליה, אם נטול-המוות שהוא נוצח תחול עליו כלליה".

"דאלהדים", אמר סוקרטס, "ולמות תחיים עצמה ומה שעוד נטול-מוות הוא — דומני שתכל יסכימו כי אלה לא יאבדו לעולם".

"הכלל בחיי זיוס", אמר; "כל האנושים, ויתר על כן, כפי שאנו סבור: גם כל האלים".

"וכיון שנטול-המוות הוא גם בלת-כלה, כלום לא תהא הנשמה באשר נטולת-מוות היא, גם בלת-אובדת?"

"בהכרח גמור".

"מסתבר, אפוא, שבבוא מות לאדם, ימות תיקו העולל למות

גילים לחאר אותה בתאוריהם; כך שמעתי מפי מי ששמעתי, ומבוססתי שכך הוא.

וסימניא אמר: "מה פירוש דבריך, סקראטס? הרי גם אני כבר שמעתי דעות רבות על הארץ, אך לא זאת שקנתה את לבי. ברצוני אפוא, אשמע על כך."

"אולם, סימניא, אין בידי, כמדומני, חכמתו של גלאוקוס לחאר דברים כדויתם, ואם לומר את האמת, נראה דבר זה את קשה יותר, ולמעלה מתכמת גלאוקוס; ולא זו בלבד שאיננו לפי כוחי; אף אילו ידעתי להרחיב את הדיבור על כך, סימניא, הרי שיעור חיי לא יספיק לאורכם של הדברים. אך אין שום מניעה שאספר לכם מהי לפי אמונתי דמות הארץ ומקומותיה מה הם."

הרי די גם בכך, אמר סימניא.

קודם כל, אפוא, אמר הלה, נתקבל על דעתי שאם עגולה היא ומצויות באמצע השמיים, אין לה צורך לא באויר ולא במשעמ אחרת מעין זו לבלתי נפול, אלא שוות השמיים שכל עבריהם שווים זה לזה, ושיווי משקלה של הארץ עצמה, די בהם לקיימה במצבה, שכן חפץ הנמצא בשיווי משקל, והנחון באמצעיותו של דבר השווה מכל עבריו, לא הוא לו כל סיבה לנפות יותר או פחות לאיזה צד שהוא, ונעמוד עמידה כלא שום נטייה. זהו, אפוא, אמר, הדבר הראשון שאני מוכיח בו.

ובצדק, אמר סימניא.

ויהי על כן, אמר, מוכיחתי שתיא גדולה מאד, והאזור מנהל פאסיסטס עד לעמדי היראקליסטס שאנו יושבים בו אינו אלא חלק קטן מחלקיה וכוללים או צפרדעים סביב בעת, כן יושבים אנהו באזור זה סביב הים, ורכיבים אחרים יושבים בהרכבה מקר מות כיוצא בה, שכן ככל מקום מצויות על פני הארץ מערות לרוב שונות בצורתן ובגודלן, שנתקפצו בהן המים, הערפל וה-

הנה בקליפס (שהיא ציורנית הרוסית של היום) המשתמר לים השחור, נחשב לנבל הצפוני של אזור הארץ המיושב. שמו היום: ריוני.

ה מצד היראלטארי.

או נזק שאינו למעלה מהם. שכן מספרים כי אותו שר שאליו נשי תייך האדם בחייו, עומד להביא את הנפשו אל מקום מסוים שם ייאספו המתים ויעמדו לדין, ומשם יסעו שאולה, ומי שנישטוהו להסיע לשם את שבכא, יוליך אותם בדרך, ולאחר שיוזנו שם לאותם המזלות שיוזנו להם, ויישאר אותו פרק זמן שעלהם להישאר, שוב יביאם לכאן מורד-דרך אחר, כעבור תקופות זמן רבות וארוכות. אולם מסע זה אינו דומה להיאור שמהארץ טיל-פוס במחזה של איסקילוס¹. שהלה אומר כי שוביל אחד פשוט מוליך שאולה, אך לדעתי אינו לא פשוט ולא אחד; שאילו היה כן, לא היה צורך במורד-דרך. שהרי אף אחד לא יטעה מנהיג בהו כשיש לפניו נתיבות דרכים לרוב; בכל מסתמך אני על הנבנים העפויים ופרשות-דרכים לרוב; בכל מסתמך אני על הנבנים ודיני הקודש המתונים אצלו. והנה הנשמה המתוקנת והנכונה תלך ברצון אחרי מורד-דרכה ולא תחונל למסיבותיה, ואילו המשתוקקת אל הנחף הריהו מתעופפת, כמו שאמרתי קודם, זמן מרובה מסביב לגוף ובסמוך לעולם הנראה, ואך אגב סדרונם וטבל, הרבה חובל בנות ובדי-עמל בין השר שהתפקד עליה ושעה שהגיע למקום שם מצויות גם האחרות, והיא טמאה ועמיר סה מעשי טמאה, בין ששלחה ידיה ברציחות נפשיות ובין שתטאה הטאים כיוצא בה, הטאים שהם כאחים לרצח ומעשי ידיהן של נשמות שהן כאחיות לנשמת-הרצוח — נשמה זו תכל בדרתים ומשתמשים מפניה, ומאגים להיות חכריה למסע א מורד-דרכה, ומחור אבד-עצה גמור היא נודדת אנה ואנה, עד בוא המועד בו חובל באגוס אל המשכן הראוי לה. ואילו זו שכללה חיקה כשהיה וכמידה טובה, ואלים היו חכריה למסע ומורד-דרכה — כל נשמה אשר כזאת משכן במקום היאה לשי כמותר, והנה רבים ונפלאים הם המקומות שבארץ, הארץ עצמה תרילי שונה בטיבה ובגדלה ממה שסבורים אותם האנשים הרי-

המחזה לא התייע ליריגו.

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

"ובכ"י, אמר, "חכרי; מספרים קודם-כל שבעיני המתבונן בה מלמעלה יתא מראה הארץ עצמה כמראה כדור, מאותם הכדורים העשויים משתים עשרה חתיכות עור, והיא סגונית בשלל צבעים, אשר הצבעים שבכאן, אותם שכבי ציירנו, אינם אלא דוגמתיהם. ואילו שם מכוסה כל הארץ צבעים שכלה, ואף בהירים וטהורים מהללו. שכן חלקה האחד הריהו ארגמן נפלא, שני — זהב, שלישי לבן יותר מטיד או משיג, וכך מבהיקים גם שאר חלקיה בשאר צבעים, העולים בשפעם וכיפופים על כל שראינו בעינינו. שכן גם מערותיה אלו, המלאות מים ואויר, מהות בעתה שאר הצבעים מעין זהרר מנוח משלי, עד שכל הארץ מופיעה כדמות-צבעים אחר ורצופה, ובהתאם לשיבה זה של הארץ עשויים גם הצמחים הגדלים עליה: אילנות ופרחים ופירות; ובהתאם לכל עשויים גם הריה ואבניה: חלקיקים ושקופים ויפי-צבעים יותר משלנו. והנה אבני החז אשר ככאן, שאנו מקירים אותן כל כך, האודם והישפה והמרקד וכל אשר כמותם, אינו אלא רסיסים מהאבנים הללו, אך שם אין לך דבר שאינו כר, ושאינו אף יפה מאבני חז אלו, וסיבת הדבר היא בזה, שהאבנים דשם שהורות הן, ולא כאותן שבכאן, מאוכלות ומקולקלות מחמת הזקנות והמליחות של כל מה שנתקבץ כאן, ושמיכאן יצויר ומחלות על האבנים והארץ ובעלי החיים והי-צמחים. ואילו הארץ גופה הריה מקושטת בכל אלה, וחזק מזה גם בזהב וכסף ושכמותם; שכן נתנו הללו במקומות גלויים לעין, ומצויים על פני הארץ מכל עבריה בשפע רב, האותה לעיני רואיה ברוכיה-הארש, ובין שאר בעלי חיים מרובים מצויים עליה גם בני אדם היושבים מקצתם באמצע היבשה, מקצתם — טיב לאוויר (כדרך שאנחנו יושבים טיב לים), ומקצתם — באיים שמקיף אותם האויר, והם סמוכים ליבשה, כללו של דבר: שם משמש האויר כדרך שמשמשים אותנו המים והים, והאחר הוא להם מה שהאויר הוא לנו. ותקופות השנה אשר אצלם ממונות הן עד כדי כך, שתללו לא ידעו חולי ויא-

אויר, ואילו הארץ עצמה נתונה כשהרה כאותם השמיים הטהורים שבהם מצויים הכוכבים, ואשר רוב העופקים כסוגיה זו קוראים להם איתר; ומשקיעו של זה הם ה"ל, המתקבצים תמיד בתוך המערות שבארץ, והנה אנחנו יושבים בהתחיות מערותיה בלא שנרגשי בכל ומדמים לשבת למעלה על פני הארץ, משל למי שיושב בתחתיות הים, וידמה בנפשו שהוא יושב על פני הים, ובראותו את השמש ויחר הכוכבים מבעד המים, יתא סבור שהים הוא השמיים, ובשל איטיות תנועתו וחולשת טבעו לעולם לא יגיע עד לפני הים, ולעולם לא יציא ראשו מהים אל מקומנו כאן, לראות כמה עולה מקום זה בסוף וביפוי על משכנו של אף לא ישמע על כך מפני אחר עד-ראיה, והנה כמקרה הזה קרה גם אותנו: כשבתנו בתוך מערה ממצרבת הארץ, מדמים אנחנו בנפשנו שאנחנו יושבים עליה, וקוראים לאויר, שמיים, כאלו הוא השמיים שדרכם נעים הכוכבים, וגם אנחנו אין אנו מסוג-לים, בשל חלשתנו ואיטיותנו, לעבור ולצאת אל מעל פני האויר. שאילו היה אחד תולד אל קצהו העליון של חלל האויר, או היה עף לשם לאתר שצמחו לו כנפים, והיה מוציא ראשו תוצה, הרי כמו הדגים שבכאן הוראים את אשר אצלנו בהוציאם ראשם מהים, כן היה רואה גם הוא את אשר שם, ואם טבעו יוכל לעמוד בהתבוננות זו, היה מכיר לדעת שאלה הם השמיים האר-מייתיים והאויר האמיתי והארץ האמיתית, שכן ארצנו זאת היא בניים וכל המקום הזה שבכאן הריהו מקולקלים ומאוכלים, כשם שכל אשר אינו בניי, ולא הגיע בו לכלל שלמות; וישום דבר ראוי לשמו אינו גדול בים, ולא הגיע בו לכלל שלמות; אלא מקום שם גופל חים עם האדמה, מצויים בו נמיקי סלעים וחול ורפש עד-אין קץ וביציאות, ואין בו דבר שיעמוד בהשוואה עם היופי המצוי אצלנו, וגדול גם גדול מזה יתא התבדל בין מה שלמעלה לחלל האויר לבין מה שאצלנו; ואם תרצה, אף אפשר לכם אגדה יפה שכדאי לשמעה, סימליאס, על טיבה של אותה ארץ שמתחת לשמיים.

"אכן, אמר סימליאס, "בתפץ לב נשמע אגדה זו"

בשם טארטארוס. והנה לתוך בקיע זה זורמים כל הנחרות, ומי תוכו הם שבים וזורמים חוצה; וכל נהר ונהר ייעשה בטיבו כאותן שכבות הארמה שהליל בהן, וטיבת הזרימה של כל הנהר-מים משם וחוצה — הריחי בזה שהנהוללים הללו אין ממוחם שום קרקע ושום כסים, ולכן הם מתנדנדים ומיטלטלים מעלה מטה, וכן גם האויר והרוח אשר סביבם; שאלה גלזיים אליהם הן בהנדרתם אל חלקי הארץ והם, הן בשופם לטאן, וכשם שבי-פעולת הנשימה המירד נושבת הרוח חוצה ופנימה בזרם אחד, כך גם הרוח דשם; בהיטלטלה יחד עם הנחלים הריחי גודמת בבואת ובצאתה, לטערת איומות שאין לעמוד בפניהן, ושעה שהמים יסונו למה שנקרא, למטה, הריהם משתפכים דרך הארץ-מה אל הנחרות דשם וממלאים אותם, כמעשה שאיבה. ושעה שיסתלקו משם וינודו לטאן, שוב הם ממלאים את הנחרות שלנו, ובהמלאם משתפכים הללו דרך התעלות ודרך האדמה. כל אחד למקום שאלין סלולה מטיחתו, וכך הם יוצרים ימים ואגמים ונחרות ומעינות, ומכאן שוב הם שוקעים לתוך האדמה, ולאחר שכמה מהם תחמשיך דרכם ויעברו במקומות רבים, וכמה — במעעים ובדרך קצרה יותר, הריהם חוזרים אל הטארטארוס, מקצתם במקום שהוא נמוך הרבה, ומקצתם במקום שגמוך מעט, מאותו מקום שממנו נשאבו מעלה, אך כולם משתפכים למטה ממוצאם; אחדים — ביצר הנגדי, ואחדים — באותו הצד שבו יצאו, ויש גם כאלה אשר סובבים במעגל שלם, מתפתלים פעם אחת או אף פעמים הרבה סביב הארץ כמו נחשים, וחוזרים למוצאם לאתר ששקעו מטה ככל האפשר, ואפשר להם לרדת מכאן ומכאן עד לאמצע, ולא הלאה מזה; שכן לזרמים משני המינים יהא ההמשך לעבר השני בגדר עליוה ולא בגדר

וידיה.

והנה רב מספר הזרמים הנחוללים למיניהם, ובמרוכבים האלה יש לתורבך במיוחד ארבעה: הגדול שבהם הוא אותו שקוראים לו אוקיינוס, והוא סובב את הארץ במעגל מבחוץ. ממולו ובפניו

ריבן ימים הרבה יותר מהאנשיים שבכאן; ואשר לזרימה, שמי-עה, תבונה וכל כיוצא בה, עולים הם עליונה בה במידה שאויר טהור הוא ממים, ואויר — מאויר, ולא עוד אלא שיש להם גם גנות-אלים ומקדשים שבאמת יושבים בהם אלים, והם משמיי-עים לבני האדם קולות ונבואות, מתגלים לעיניהם ומתחברים עמם באופנים כיוצא באלה, ובני האדם רואים את השמש, הירח והכוכבים כמות שהם, וכאשרם מבחינה זו, כך אושרם משאר הבחינות.

והנה הארץ כולה, ופני הארץ, עשויים כך. אך לפי השיקועים האמורים מצויים בה מכל עבריה אגורים מרובים, מקצתם עמור קים ונרחבים מאזור זה שאנחנו יושבים בו, מקצתם עמוקים יותר, אלא שפתחם צר מפתחו של זה; ויש גם אגורים אחרים שהם גם נמוכים, וגם רחבים משלנו. כל אלה מחולבים בינם לבין עצמם מתחת לפני האדמה בחיבורים רבים, מהם צרים ומהם רחבים, ויש ביניהם מעברים, בהם מהלכים מאזור אחד למשנהו מים רבים לתוך חביות, ונחרות אדירים של מים תמים וקרים משתפכים ללא הפוגה מתחת לפני הארץ, וגם אש רבה ונחרות אש עצומים זורמים שם ונחרות רבים של רפש נוזל, דליל או סמיל, כאותם נחרות הרפש הזורמים בסיקלית לפני נהר הלבנה, וכמה-הלבנה עצמו, והנה כדרך שכל נהר זומר סובב לו מרי פעם בפעם, מתמלא ממנו כל אזור ואזור, וכל זה מתנועע מעלה ומטה, כנודת בקרב האדמה, אך טבעה של נדודה זו הוא כדלהלן: בקיע אחד מבקיעי הארץ הריחו גדול מהאחרים, והוא נוקב את הארץ כולה; והוא זה שהומיורוס מוזכרו בתורה⁴⁰⁹:

שם בפְּקוּדֵים הַרְחֹק, אֲשֶׁר פִּי הַפְּתוּחַ מֵעֲמֻקַּי שָׁם
פָּתַח פִּי הָאָרֶץ;

וגם במקומות אחרים קראו לו הזמירוס ומשוררים רבים מלבדו
* אפלטון 8, 13.

אין לעשות שימוש מסחרי כלשהו במקראה. המקראה מיועדת ללימוד עצמי ומחקר של סטודנטים באוניברסיטת ת"א בלבד

לכבוד הראוי לו על המעשים הטובים אשר עשה. אך אותם שמתברר בהם כי בשל גודל עוונותיהם אין להם מרפא, בין שהורכו והגדילו לשרוד את הקדשים, בין שרצחו ללא צדק ודין ובין שפשיעו כל פשע כיוצא באלה, — אותם משילה הגזירה הראויה אל גלי הטארטארוס שמשם לא יעלו לעולם. ומי שמת-ברר בו כי אמנם המורים פשעו, אלא שיש להם מרפא, כגון מי שבכעס הרים ידו באביו או באמו, והתחרט על כך בשאר ימי חייו, או מי שמסיבה דומה היה לרצוח, — הללו אמנם חייבים גם הם בנפילה למימי הטארטארוס, אך כעבור שנה זורק אותם הלל הוציא: את הרוצחים אל הקוקוסוס, ואת ממי אביהם וממי קריתו שם קולם וקראו לאלה שאותם הרגו או שבהם התעללו, ויחזונו לפניהם ויבקשו שיגזרו להם לצאת אל האגם ויקבלום קמחם; ואם יגיעו הללו לחתונתם, הליהם יוצאים ותלאוניהם יחמו; ואם לאו — שוב הם נסתרים אל הטארטארוס ומשם שוב אל המחרות, וסבלם זה לא יפסק עד שקרבנות העוול שלהם יחזונו אותם; כי זה העונש שהוטל עליהם מטעם הדינים. אך אלה שיימצא בהם כי חזו חיותם בחסידות ותירה — הם אותם אשר לא יגיעו כלל אל המקומות הללו שבתוך האדמה ולא ייכלאו שם כנבתי סוחר, אלא יבואו אל המעון הסהור וישכבו למעלה על פני הארץ, אך אלה בניניהם שכבר ניסוהו די צרכם בפולסופיה — תמה יחיו להבא בלא שמוץ נוף, ויגיעו אל מעור גות העולים בינופים את על הללו, אלא שלא קל לתארם, וגם שעתנו לא מספיק לכך. — אך למען אותם הדברים שייחדנו עליהם את הדיבור, סימנאם, עלינו לעשות הכל כדי שניטול בחיינו חלק בסגולה טובה ונחבונה, שכן יפה הפס ונדולה תקוה.

אמנם להבטיח בפה מלא שהדברים האלה הם כפי שתוארת אותם — לא נאה לו לאדם ששכלו בראשו, אולם שהאמת בדבר נשמרתנו ומשכנותיהו היא זאת או בדומה לזאת, מאחר שנת-

הפוך זורם האכרוזי, העובר גם במדברות אחרים וגם מתחת לאדמה, עד שהוא מגיע אל האגם האכרוסי שליש נאספות נשי מותיקתם של רוב המתים המתכות שם ומנים קצובים מהן נמו ממועד יומר, מהן — קצר יומר, עד ששוב תשרתנה להחיות החיים. — גוף שלישי יוצא באמצע בין הללו וסמור למקום מוצאו הוא משתפך לתוך חלל רחבידיים הנוצר באש רבה, ושם הוא יוצר אגם העולה בגודלו על הים שלגו ומילוי ורפי שו — רוחמים, מכאן הוא ממשיך סחור סחור כשהוא נרפס ודלות, מתפתל מסביב לאדמת ומגיע בין שאר מקומות גם אל קצת האגם האכרוסי, אך אינו מתמזג עם מימיו; ואחר סיבובים הרבה מתחת לפני האדמה הוא משתפך אל הטארטארוס במקום גמוד יומר. הוא הנהר הנקרא פיריפלגתון, וכל מקום שיש באדמה מתפרצותיו של לבה, הרי הן נובעות מהנהר הזה. — ושוב ממולו של זה יוצא הנהר הרביעי, וכפי שמספרים, הריהו זורם תחילה אל מקום צאי שצבעו כצבע הספיר, ושמו טטיגי, ובהמשכנות הנהר לאותו מקום נוצר אגם ששמו טטינס, ובכניסת הנהר אל הטיטינס הריהו קולט לתוך מימיו כוחות עצום מים, ולאחר מכן הוא שוקע אל מתחת לאדמה, זורם בפיתוליים הפוכים מאלה של פיריפלגתון, עד שיתקרב זה אל זה באגם האכרוסי, מכיוונים הפוכים, אך גם מימי הנהר הזה אינם מתערבבים בזולתם, ואף הוא מקיף את האגם במעגל ומשתפך לטארטארוס מול הפיריפלגתון, שמו, לדברי המשוררים, קיי קיטוס.

כך, אפוא טיבם של הדברים האלה, ובהגיע המתים לאותו מקום שליש מובא כל אחד בידי שרף, קודם כל יעמדו לדין, אם חזו חיי הגינות וחסידות או לאו, ואותם שמתברר בהם כי חזו חיים כגינותיים, הולכים אל האכרוזי, יורדים בכלי השיש המוכנים להם שם, ומגיעים אל האגם; שם הם יושבים ומסיחריים, ומי שחטא בדבר למה, נוהג את הדין ויוצא לחפשי, וכן זוכה כל אחד

41 לפי תמידים, אודיסאה 10, חרות 508 וכי.

שאני אותו אשר עוד לפני יראה אותו בחינת גוויה, והנה הוא שואל כיצד יקבור אותי, וענין זה שכל כך הארכתי לדבר בו כי לאחר שחזיתי את הרעל, לא אשאר עוד עמכם, אלא אסתלק לי אל אושר שליווים איות שהוא — אלה היו, לדעתו, דברים של סתם, בהם ניתמתי אתכם ואחיי יחדיני. הייגא, אפוא, ערר-ים עלי, לקריטון? אמר, "ערובות הפוכה מזו שהלה נתערב בים עלי, לקריטון? אמר, "ערובות הפוכה מזו שהלה נתערב לשופטים. שכן נתערב שאכן אשאר כאן; ואמם תערכו שלאחר מותי לא אשאר כאן, אלא אסתלק לי, ומתוך כך יקלו לקריטון, וכשיראה שורפים או טומנים את גופתי, לא יצטער עלי כאילו נעשה לי דבר גורא, ובל יאמר בשעת קבורה שהנה הוא מצוי, או נושא, או טומן את סוקראטס. שכן דענא", אמר, "קריטון חטוב כאדם, כי אמירה שאינה כשורה לא זו בלבד שהיא מת-שיאה את עניינה; היא גם נוסעת נטע רע בנשמות. וכפי, עליך להיות סמוך וכמותו, ולומר שאהא קובר גופתי זאת, ולקבור אותה בדרך שהאה רצויה לך, ושהיא מקובלת ביותר לפי דעתך". כך דיבר, וקם והלך אל חדר אחד כדי להתרחק, קריטון נלחח אליו, אבל אותנו ביקש שנמתין. המתנו, אפוא, ושוחחנו בינינו לבין עצמנו על הדברים שנגמרו והוספנו להרחיק בהם; אלא שלעתים שוב הרחבנו את דיבורנו על גודל המורענות שבאה עלינו, והיינו סבורים ממש שקיפחנו אב ולהבא נחיה כיתומים. ולאחר שנמתדתי, הכאן אליו יליון — שכן שני בנים קטנים היו לו, ואחד גדול, — וכן נכנסו הנשים בנות-ביתו; עם אלה שוחח במעמדו של קריטון, ציוה אותם ככל אשר חפץ לצותם, ואז ביקש מהנשים והילדים שיצאו, ונכנסו אצלנו. וכבר היחא השעה קרובה לשקיעת השמש, שכן זמן מרובה עוד לדבר הרבה, ומשבה ישב עמנו כשהוא רחוק, ולא הוסיף עוד לדבר הרבה. והנה הגיע משרהם של האחד-עשר, נתלייב עלינו ואמר: "סוקר-אטס, לא אראה בר את שאני רואה באחרים הכועסים עלי ומקללים אותי שעה שאני מודיע להם במקודת המושלים כי עליהם לשחות את הרעל, הרי הפרחיד לדעת ככל הזמן הזה

ברר כי הנשמת היא בת-אלמות, — בכך, דומני, נאה להאמין, וכדאי להסתכן באמונה זו, שכן רבה פאר הסכנה, והיית אדם להקסים כביכול את נפשו בקסמים של דיבורים כאלה. לכן מא-ריר גם אני בסיפור זה זמן רב כל כך. והנה בגלל כך בל יחשש לנשמתו מי שהתרחק בחייו מתנאות-המתן וקישוטיה כאילו זרים לו אלה, והוא ראה בהם דברים ששכרם יצא בהפסדים, ולעומתם שקד על התנאות שבלימודים וקישט את נשמתו לא בקישוט זר, אלא בקישוטה שלה; ביישוב דעת וצדקה ואומץ לב והירות ואמה, וכן הוא ממתין לשעת מסעו לשערי שאגל, בנתן לצאת לדרך בקרוא לו גורלו, והנה אחס", אמר, "סימיאס וקפיס וכל האחרים, תצאו לדרך זו בפנים אחרת, כל אחד בשעתו. ואני — יאמר משורר טראגי — הנה עמה קורא לי הגורל, וכמעט שהגיעה שעתו לסור אל המרדח. שכן מוטב, לדעתי, שאחזרח ער שלא אשהא את הרעל, ולא אפריח את הנשים ברחתי גופתי".

לאחר שדיבר כן, אמר קריטון: נראה, סוקראטס, אך מה אתה מצוה להם או לי בדבר ילידך או בדבר-רמה אחר, שנעשה ונגי מול לך טובה?"

"מה שאני אומר המיד", השיב, "קריטון, ודבר שאין בו חידוש; שבשקדכם על עצמכם תגמלו טובה, לי ולבני-ביתי ולכם עצ-מכם, בכל אשר תעשו, גם אם לא תבטיחו זאת עצמי; ואלם אם תזניחו את עצמכם, ולא תאבו להיות כביכול בעקבותי, כריים שאמרנו גם עמה וגם בעבר — אזי לא תעשו ולא כלום, אפילו תרכו והמדילו עכשיו להכטיח הכסחות".

"גשתדל, אפוא", אמר, "לנהוג כך. אך כיצד עלינו לקבור אותך?"

"ככל אשר תרצו", אמר, "אם אמנם תחפשו אותי ולא אמלט מידכם". ואגב כך צחק חריש, תביט אלינו ואמר: "אינני משדל, רבותי, את קריטון שיאמין כי אני הוא סוקראטס זה המשוחח בעת התקובע לכל דבר ודבר את מקומו בשיתה; אלא סבור הוא

פניו וזיום, וקף עיניו כלפי האיש כדרכו תמיד ואמר: "מה דעתך? משקה זה כלום מותר לנסוד ממנו לאחר האלים, או לא?"

סאן אנו כותשים", אמר, "סוקראטס, אלא כפי שיעור השתייה הדרוש, לדעתנו."

"אני מבין", אמר; "אבל מותר וצריך להחפיל לאלים, שבמזל טוב תיעשה עקירה זו מכאן לשם ו זאת, אפוא, תפילתי, ויתא-נא כך". ואגב דיבור זה הגיע את הכוס לשפתיו, ובמהינה רבה זרוח נוחה שמה על חומו, עד כה מצאנו ברובנו, ככל אשר יכולנו, לעצור ברוחנו בלא לבכות, אך בראותנו שהוא שותה וביקלה לשחות — לא יכולנו עוד, וגם אני עצמי — בעל כורחי הלנו עיני דמעות למכביר, עד שעטפתי פני ובכיתי — עלי, שכן לא על הלה בכיתי, אלא על מזלי שלי, שייקלח ממני חבר אשר כזה, ואילו קרישון כבר קם לפני, כיון שלא מצא עוד לע-צור בדמעותיו, אפולידורוס היה גם לפני כן בוכה בלא הפגה, ועתה החייפת בבני תמלוריום, עד שזיעזע את כולנו — חזין מטוקראטס.

שחלה אמר: "הוי תמהוים, מה המעשה שבזככם? הרי מעל לכל שלחתי מכאן את הנשים דוקא לשם כך; לכל תארוע בעטיין תקלה כזאת, אף שמעתי שיש למנוע כדומיית קודש, וכן, שקטו והבלינו".

בשנו לשמע הדברים האלה, ועצרנו ומעוהינו. והחזו התהלך, לשעה שאמר כי שוקיו כבדו, שכב פריקדן — שכך יעץ לו האיש מייש הרעל, והלה מישש בו כאשר שכב, ונעבור ומן-מה בדיק את רגליו ושוקיו, ולאחר מכן לחץ את כף רגליו בחזקה ושאל אם הוא מרגיש בכך, ואמר לא, לאחר מכן גם לחץ את שוקיו, וכדודד זו הינה ממשיך למעלה, והראה לנו שהוא מתקרר וקופא, ובעודו מממשש בו אמר שבהגיע הדבר עד לנו — אני יסתלק.

וכשכבר נתקרר גופו בסמור ללבו, גילגה את פניו שעטופים היו,

שאתה האציל תהאדיב והטוב מכל האנשים שהגניעו לכאן בזמן מן הזמנים, וכן יודע אני שגם עכשיו אינך כועס עלי — הרי אתה מכיר את האשמים בדבר — אלא עליהם, ועתה, שהרי ידעת מה באתי לקודדיע, היה שלום, וככל אשר אפשר, נסה לשאת בקלות את התכרתתי", ובכני פמה עורף והלך לו.

וסוקראטס הביט עליו ואמר: "גם אתה היה שלום, ואני אעשה כדברייך", ומיד אמר אלינו: "מה עדין איש זה? הרי משך כל הזמן הזה היה לעתים ניגש אלי ומשוחח אתי והיה הדמיון בניי אדם, ועכשיו — מה רבה אצילותו בבכותו אותי, אך הבה קרי טון, נשמע בקולו, ויובא-נא הרעל, אם כבר כתשו אותו; ואם לא — יכתוש אותו האיש?"

וקרישון אמר: "אך סוקראטס, דומני שעוד השמש על ההרים, ועדיין לא שקעה, וכן יודע אני שגם אחרים שמו במאחר מאה, ולאחר שנמסרת להם ההודעה, עוד סעדו ושמו כריצון לבם, ואחרים אף נפגשו עוד עם מי שנפשם חשקה בהם, ובכך אל תמהר, יש עוד שזרות".

וסוקראטס אמר: "מסתבר, קרישון, שהללו נוהגים כך — הרי הם סבורים שכדאי להם, — וכן מסתבר שאני לא אנהג כך. שהרי אינני סבור כי כדאי לי לדחות את השתייה מעט קטן אלא לצחוק אזהר בפני עצמי, שאני נאחז ומקמץ בחיים לאחר שאאלו כליל, ובכך, אמר, "עשה כדברי".

וקרישון שמע ורמוז לנער שעמד בסמוך לו, הלה יצא מהחזה וקעבור שעה יתרה חזר עם האיש שעליו היה להגיש את הרעל, ובכוס שבבידו הביא את הרעל הכתוש, ראה סוקראטס את האיש ואמר: "ביחוד הטוב בכני אדם, הרי אתה כפי בעיני; הגד לי מה עלי לעשות?"

"לא כלום", אמר, "אלא לשחות ולהתהלך, עד שתרגיש כבדות בשוקיך, ולאחר מכן — תשכב, והדבר יפעל מאליי, ואגב כך תושיט לסוקראטס את הכוס.

הוא נטלה בידו, ובשילוח גמורה, אכקראטס, בלא שנשתנו סבר

ואמר — ואלה המלים האחרונות שהשמיע: "קריטון, אני חניף
 חריגול לאסקליפיוס⁴⁴. שלמותו לו; אל השכחו!"
 "כן נעשה", אמר קריטון; "ראתה-נא מה עוד בפני".
 על כך לא דרשתי עוד, וכעבור זמן קצר פירפר, והאיש גילה את
 פניו, והנה — עיניו קמות. ראה קריטון וסגר את פיו ואת
 עיניו.

זה היה סופו, אפקראטס, של הכרנו; של איש שאנו נגיד עליו
 כי היה חשוב מכל בני דורו אשר נחמסנו בהם, וימר על כן —
 הנבון והצדיק מכל.

⁴⁴ אל'ה'סואה. כומר של חרנוגל היה חייב לו כל מי שביזה את חיי פלא
 מחלה.